

Filmtheaters in beweging

Handreiking

voor bestuurders van gemeenten, beleidsmakers en -bepalers

Black Coal (© Imagine Filmdistributie)

Rebelse Stad (Rebelse Stad - Provo en de Onstuimige Jaren Zestig © Amstelfilm, foto: Cor Järing, Stadsarchief Amsterdam)

Filmtheaters in beweging

Handreiking voor bestuurders van gemeenten,
beleidsmakers en -bepalers

Inhouds opgave

_Voorwoord

1. Filmtheaters in beweging

2. Filmtheaters en overheid

3. Facts & Figures

_filmtheaters

_festivals

_organisaties

_literatuurlijst

_stappenplan

Voorwoord

Meer dan film

Voor u ligt de nieuwe handreiking Filmtheaters in beweging. Deze handreiking poogt inzicht te geven in het belang en de kracht van een divers netwerk van filmvertoning in Nederland en de dynamische rol van filmtheaters hierin.

De vorige handreiking verscheen in 2010, nog vóór de digitalisering van de filmvertoning in alle bioscopen en filmtheaters in Nederland. De grote filmtheaters, hoewel verschillend in verschijningsvorm in relatie tot hun lokale context, hebben het initiatief genomen voor deze nieuwe handreiking, die wordt uitgegeven door het Nederlands Filmtheater Overleg, EYE en de Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF).

Nederland kent een stevig en divers netwerk van bioscopen en filmtheaters, een culturele infrastructuur waar menig buitenland jaloers op is. Zo veelzijdig als het medium film zelf – van kunstfilm tot blockbuster entertainment – zo verschillend is ook het landschap van filmvertoners. Van grote commerciële multiplexen tot modern geoutilleerde arthouses en bioscopen, van avontuurlijk programmerende filmtheaters tot en met de kleinere film- of cultuurhuizen met wekelijkse filmavonden. Dat brede spectrum van filmaanbieders, daar mogen we trots op zijn in Nederland.

Film is onverminderd populair. We kijken graag en veel, natuurlijk in ons eentje op onze tablets, smartphones, laptops, via tv, dvd, Blu-ray, video-on-demand, etc. Maar we gaan ook graag samen naar de bioscoop en het filmtheater: het aantal bezoekers stijgt nog vrijwel jaarlijks.*

In het schier oneindige aanbod van film- en beeldcultuur dat op ons afkomt, zijn de filmtheaters, waar deze handreiking over gaat, belangrijke ijkpunten voor publiek en professionals. Belangrijk omdat het daar – zonder winst oogmerk - gaat om meer dan het vertonen van films. Filmtheaters zijn daarbij in oorsprong de thuishavens voor relevante, maar commercieel kwetsbare films. Films met een bijzondere cinematografische, kunstzinnige of maatschappelijke waarde, die onze kijk op de wereld nuanceren of onze horizon verbreden. Ze hebben, in zorgvuldig afgewogen programma's, bovendien oog voor de waarde van filmhistorische en educatieve programma's.

* Cijfers hierover vindt u in de publicatie van de NVBF *Film in de bioscoop en het theater*, in de jaarlijkse bioscoopmonitor en in de jaarverslagen van de NVBF

De filmtheaters zijn culturele ontmoetingsplaatsen, die onontbeerlijk zijn voor een aantrekkelijk leefklimaat in onze steden. In tijden van individuele overconsumptie van social media, is er juist behoefte aan *social spaces*, plekken waar we elkaar kunnen ontmoeten. Het filmtheater is bij uitstek zo'n plaats, waar mensen uit diverse lagen van de bevolking en van verschillende leeftijden elkaar tegenkomen, waar debat geëntameerd wordt, waar kennis wordt overgedragen, waar feestelijke premières en door pers en publiek goedbezochte festivals plaatsvinden.

Vaak zijn de in de afgelopen decennia herontwikkelde of nieuwgebouwde grotere filmtheaters en bioscopen katalysator geweest van stedelijke ontwikkelingen. In deze publicatie vindt u een aantal aansprekende voorbeelden hiervan. Naast facts & figures, vindt u in deze publicatie ook een bloemlezing van inspirerende voorbeelden van filmtheaters, waar met vaak zeer bescheiden middelen en veel vrijwilligers vanuit een passie voor film én met oog voor het publiek relevante en aanvullende initiatieven worden ontplooid.

De filmtheaters spelen ook een essentiële rol op het gebied van filmeducatie. In nauwe samenwerking met plaatselijke scholen bieden velen op maat gemaakte programma's voor kinderen en jongeren, zoals schoolvoorstellingen of festivals met door scholieren gemaakte films. Daarmee zijn de filmtheaters in zekere zin ook broedplaatsen voor nieuw talent en voor jonge makers, variërend van middelbare scholieren tot studenten van kunstacademies en het hoger onderwijs.

De filmtheaters bieden de stad, de gemeente en haar publiek meer dan film, maar natuurlijk begint het met film. In de non-profit filmtheaters wordt het gedurfde en kwetsbare product vertoond dat niet zomaar zijn weg vindt naar de commerciële bioscopen. Zoals de Nederlandse artistieke film, de Europese auteursfilm, klassiekers uit onze filmgeschiedenis en films uit niet-westerse culturen. Films waar we van kunnen leren, die ons verrassen of raken, waarover we ons verwonderen en die we gewoonweg niet op andere plekken zien of kunnen zien. Die culturele hotspots, waar vernieuwing en ontwikkeling plaatsvindt, waar de wereld binnen handbereik ligt en waar verschillende denkbeelden een plek krijgen, moeten we koesteren.

Sandra den Hamer
Directeur EYE

Winnie Sorgdrager
Voorzitter NVBF

1

Filmtheaters in beweging

Jules et Jim (© EYE)

La Distancia (© Amstelfilm voor Mokum Filmdistributie)

La Meraviglie (© Cinemien)

Filmtheaters - een investering in de toekomst

Filmtheaters maken al decennialang deel uit van de culturele infrastructuur van veel Nederlandse steden. Zij bieden een uniek podium voor relevante films, film-educatie, debat en bijzondere ontmoetingen tussen publiek, filmmakers en -kenners.

Als culturele ontmoetingsplaatsen participeren ze actief in tal van netwerken. In het culturele veld door cross-overs met andere kunstinstellingen en met andere domeinen in programma's rondom maatschappelijke onderwerpen. In sommige plaatsen zijn ze de aanjager van stedelijke vernieuwingsprojecten.

Sinds de decentralisering van het cultuurbeleid heeft het succes van een filmtheater een nauwe relatie met de ondersteuning van gemeenten. Door deze steun kunnen filmtheaters zich verder blijven ontwikkelen tot plekken die een stad aantrekkelijk en levendig maken. Het filmtheater verruimt, verdiept en verbindt door zijn activiteiten en zijn aanbod.

Filmtheater 3.0

Anno 2015 zijn veel filmtheaters verantwoordelijke, culturele ondernemers die hun filminhoudelijke aanbod combineren met maatschappelijke activiteiten. Ze opereren als hybride instellingen die het belang van een goede bedrijfsvoering onderschrijven. Het aandeel eigen inkomsten van een filmtheater is in de regel groot, gerelateerd aan het aantal activiteiten. Het uitgangspunt daarbij is dat deze activiteiten ten dienste staan van de filmvertoningsfunctie en de activiteiten van het filmtheater. Vertoning van artistieke, cultuur-historisch of maatschappelijk relevante films is daarbij een relatief laagdrempelige culturele activiteit.

Het filmtheater verruimt, verdiept en verbindt door zijn activiteiten en zijn aanbod

Filmtheaters zijn plaatsen waar mensen elkaar vinden om aan de hand van relevante en actuele films met elkaar in gesprek te raken. Met film(educatieve) programma's en live podium activiteiten, waaronder debatten, spelen ze waar mogelijk in op de actualiteit en ontwikkelingen in de wereld.

Ze werken regelmatig samen met andere organisaties en instellingen, waaronder bibliotheken, debatcentra en universiteiten. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking van Het Ketelhuis met het Holland Festival in Amsterdam, Movies & Science, de samenwerking van het Utrechtse filmtheater 't Hoogt met Studium Generale van de Universiteit Utrecht, het InScience wetenschapsfilmfestival dat filmtheater LUX (Nijmegen) in samenwerking met Radboud Universiteit (RU) presenteert

en de samenwerking van filmtheater Rialto en debatcentrum De Balie in Amsterdam.

Een andere vorm van kruisbestuiving is het met elkaar in contact brengen van verschillende kunstvormen en de samenwerking met kunstinstellingen. Zo is het filmprogramma van het Groninger Forum deels afgestemd op een David Bowie-expositie in het Groninger Museum, dat voor december 2015 gepland staat. Op het vlak van marketing en educatie werken filmtheaters onderling steeds hechter samen. Dit heeft onder meer geresulteerd in de zeer succesvolle, gezamenlijke marketingtool Cineville en de gezamenlijke filmeducatie database Filmeducatie.nl. Cineville blijkt een groot succes onder vooral hoogopgeleide twintigers die hierdoor de filmtheaters steeds vaker weten te vinden. De filmtheaters weten daarnaast kinderen, jongeren, twintigers en dertigers middels specifieke programma's aan zich te binden. Educatie is daarbij een belangrijk middel om de toekomstige film liefhebber met film als bijzondere kunstvorm kennis te laten maken. Andere instrumenten, zoals de Cultuurkaart/CJP en studentenkortingen, zorgen ervoor dat een bezoek aan het filmtheater aantrekkelijk is voor deze doelgroepen. En filmtheaters doen het al veel langer goed bij de in cultuur geïnteresseerde bezoekers ouder dan 45 jaar. Vanuit nationaal en internationaal perspectief is het van groot belang dat filmtheaters onderling samenwerken om hun programmering relevant, vernieuwend en zo gevarieerd mogelijk te houden. Ook samenwerkingen met internationale filmfestivals, film distributeurs en Europese filmtheaternetwerken als Europa Cinemas, bieden de Europese en ook de niet-westerse context die van grote betekenis is voor een filmtheater.

Samenleving van beelddenkers

We zijn de laatste jaren hard op weg naar een samenleving van beelddenkers. Bewegend beeld is overal aanwezig: op televisie, via online tutorials, boodschappen van vloggers, enzovoorts. Hoe we de beelden ‘aanzetten’ en vinden, vormt geen belemmering. Maar wat betekenen ze eigenlijk? Hoe analyseer je wat je als (jonge) kijker te zien krijgt?

Een belangrijke pijler van een hedendaags filmtheater is daarom film- en media-educatie. Hierdoor ontwikkelen leerlingen de kennis, vaardigheden en de mindset om bewegend beeld te onderzoeken en te analyseren. Ze leren de impact ervan op zichzelf en op de samenleving, nu en in de toekomst, te begrijpen. Het leert ze zelf verhalen te vertellen en middels film vorm te geven. Beeldvaardig zijn geeft ze de keuze om maker, deelnemer, uitvinder, vertoner, criticus en/of liefhebber te worden. Filmeducatie draagt ook bij aan talentontwikkeling op het gebied van filmproductie en daarmee aan een sterker Nederlands filmproductieklimaat.

Een belangrijke pijler van een hedendaags filmtheater is film- en media-educatie

Scholen in Nederland bepalen zelf wat ze aan kunst- en cultuuronderwijs willen aanbieden. In de praktijk valt filmeducatie nog vaak buiten de boot, aangezien educatie op het gebied van andere kunstvormen langer en daarmee dieper geworteld is in het Nederlandse onderwijssysteem. Film is slechts ruim een eeuw oud en menigeen ziet deze jonge kunstvorm voornamelijk als een vorm van entertainment.

Verschillende leermethodes en onderwijsactiviteiten rondom film en media zijn al beschikbaar voor scholen. Ze kunnen bijvoorbeeld grasduinen in het landelijk filmeducatief aanbod op de site filmeducatie.nl. In Amsterdam hebben filmtheaters eenzelfde initiatief ontwikkeld onder de noemer: ‘Het Amsterdams Filmmenu’. Gezamenlijk werken filmtheaters momenteel hard aan een systeem om filmeducatie nog toegankelijker te maken.

Terwijl kinderen en jongeren in en met een dominante beeldcultuur opgroeien, is filmeducatie voorsnog niet structureel opgenomen in het schoolcurriculum. Verschillende initiatieven zijn erop gericht om dit in samenwerking met diverse partijen uit het onderwijsveld in de nabije toekomst te realiseren.

Omgaan met beeldcultuur, *visual literacy*, is volgens de Raad voor Cultuur een sleutelvaardigheid voor de 21ste eeuw. Zo blijkt uit het advies ‘Agenda Cultuur 2017-2020 en verder’ dat de raad in 2015 publiceerde. Film- en media-educatie maakt onderdeel uit van het bredere beleidsterrein van cultuureducatie dat door het onderwijs in nauwe samenwerking met de cultuurinstellingen van de toekomst vormgegeven zal worden.

De uitdaging voor filmtheaters en scholen is het verstevigen van de onderlinge samenwerking. De Raad voor Cultuur komt in dit advies ook tot de volgende constatering: “Om een volwaardig ‘inkoper’ op de vrije markt voor cultuureducatief aanbod te zijn, heeft een school gidsen nodig die er goed de weg kennen. Maar juist op deze intermediaire functies is de afgelopen jaren vaak bezuinigd.” Gemeenten zouden deze facilitaire rol op zich kunnen nemen door als schakel tussen scholen en filmtheaters te gaan fungeren; zo blijken de door hen ingezette cultuurcoaches in het kader van de ‘Brede Impuls Combinatiefuncties’ goed werk te kunnen doen.

Artistieke signatuur

Het is duidelijk dat een bioscoop met *mainstream* programmering van een ander slag is dan een filmtheater. Maar beide, bioscoop en filmtheater, zijn een essentieel onderdeel van de Nederlandse cultuur en maken onderdeel uit van de creatieve industrie.

Kijkend naar het filmaanbod is het van belang dat een filmtheater een eigen artistieke signatuur heeft en een diversiteit aan films en programma's kan aanbieden. Elk lokaal filmtheater is in de ideale situatie een eigen merk. Dit is te realiseren door zich als filmtheater bijvoorbeeld duidelijk te richten op niet-westerse filmkunst of op filmcultureel erfgoed. Of door juist jonge makers uit China een podium te geven. Ook het bezoekersprofiel vormt mede de signatuur.

Filmtheaters vormen als veelzijdige culturele instituten belangrijke pijlers van een hoogontwikkelde, stedelijke samenleving

De programmering van filmtheaters verbreedt de blik van de kijker op de wereld. De kijker krijgt een inkijkje in mensenlevens die afwijken van de eigen ervaring: hoe ziet de samenleving in Oezbekistan eruit? Niemand weet dat beter te vertellen dan een maker uit die regio. Een film kan daarbij ook een andere blik werpen op de nieuwsberichten die wij volgen. Vanuit welk perspectief filmt een Syrische of Griekse filmmaker het leven in dit land? Als het even kan wordt een maker uitgenodigd om zijn of haar film persoonlijk toe te lichten. Op andere momenten wordt een kenner gevraagd de film in te leiden of te duiden.

De filmtheaterbezoeker krijgt ook de gelegenheid om film als kunstvorm te ervaren. Hij maakt kennis met experimenten op het gebied van montage, vertelwijze en vormtaal, bijvoorbeeld via een documentaire in animatievorm. Dit draagt bij aan een actieve kijkhouding in het licht van dit snel veranderende medium. De kernfunctie van een filmtheater blijft daarbij de vertoning van originele, spraakmakende films die onze blik verruimen en ons aanzetten tot discussie en debat en gelegenheid bieden tot bijzondere ontmoetingen.

Digitale koplopers

Door technologische en digitale ontwikkelingen is de filmindustrie een snel veranderend speelveld. Deze ontwikkelingen gaan zeer snel, zodat hierop anticiperen een voortdurende noodzaak is. Met het project Cinema Digitaal is Nederland in 2012 erin geslaagd om als een van de eerste landen in Europa zowel bioscopen als filmtheaters tegelijkertijd van digitale vertoningsapparatuur te voorzien. Dit resultaat werd in nauwe samenwerking met de rijksoverheid en de betrokken gemeenten bereikt.

Nederland onderscheidt zich hiermee van landen als Spanje en Italië, waar filmtheaters en overheden minder of nauwelijks met elkaar samenwerken. Als gevolg daarvan zijn in deze landen veel kleinere vertoners in het proces van digitalisering verdwenen.

Digitalisering is echter een proces dat nooit af is. Digitale hard- en software zal in de toekomst verder moeten worden geüpdatet. Dit is van belang om de ontwikkelingen bij te kunnen benen en films en informatie digitaal te kunnen blijven uitwisselen met de andere partijen in de keten.

Een doordeweekse avond in Filmhuis Den Haag.

Een van de vijf zalen loopt langzaam vol met jongvolwassenen die weten wat er op straat speelt, welke muziek *dope* is en welke kleding past bij hun *scene*. Ze hebben vanavond allemaal een kaartje gekocht voor de film *Nas: Time is Illmatic*, een documentaire over een hiphopgrootheid die naadloos aansluit bij hun leefwereld. Na de vertoning gaat het dak eraf: de bomvolle zaal laat zien dat er veel raptalent onder Hagenezen te vinden is. Deze speciale programmering van Filmhuis Den Haag vinkt alle hokjes aan die een (lokale) overheid van een modern, professioneel opererend non-profit filmtheater mag verwachten. Zo werkte het filmtheater samen met andere organisaties (in dit geval Haagse Jongeren Ambassadeurs en Stichting Aight) en maakte het *en passant* die cross-over-stap van film naar muziek, podiumkunst en *spoken word*. Daarnaast vormde dit programmaonderdeel een laagdrempelig aanbod voor een nieuw, jong en multicultureel publiek dat gewoonlijk niet zo makkelijk naar de 'artistieke' film gaat. In één moeite heeft de doelgroep gevonden wat ze zocht, het filmtheater is er óók voor hen!

Aanjager van lokale ontwikkeling

Een dynamische, culturele infrastructuur heeft een positieve invloed op de leefbaarheid en heeft economische betekenis voor de stad of gemeente. Een divers aanbod heeft een magneetwerking op bedrijven en instellingen; mensen willen er graag wonen en men brengt er met plezier een bezoek aan.

Filmtheaters vormen als veelzijdige culturele instituten belangrijke pijlers van een hoogontwikkelde samenleving. Een ambitieuze, cultureel bruisende gemeente beschikt idealiter over een filmtheater met een eigen identiteit en de durf om te kiezen voor een eigenzinnige (film)programmering.

Filmtheaters positioneren zich tegenwoordig als culturele ontmoetingsplaatsen, waarbij een filmvertoning de katalysator is voor een breed scala aan initiatieven en (educatieve) activiteiten. Ze vormen tevens de pijlers van een toenemend aantal op kwaliteit en diversiteit gerichte plannen en activiteiten in steden. Naast hun bestaande rol als kenniscentra voor film en educatie fungeren veel filmtheaters als stedelijke *hotspots*, veelal voorzien van een moderne, aantrekkelijke horecagelegenheid.

Door een gericht beleid van netwerkvorming en cross-overs met culturele instellingen, debat- en wijkcentra, scholen en universiteiten leren nieuwe doelgroepen het filmtheater beter kennen. Bij al dit soort initiatieven behoren duiding en debat tot de speerpunten die zowel een jong als een wat ouder publiek aan kunnen spreken.

Samen naar een hoger plan

Nederland heeft al decennialang binnen het kunst- en cultuurbeleid ruimte voor steun aan filmtheaters en hun activiteiten. Het is van belang dat de artistieke film en de daaraan gerelateerde filmeducatieve en maatschappelijke activiteiten kunnen blijven bestaan. Filmtheaters en gemeenten hebben een gedeelde verantwoordelijkheid om dit te realiseren.

Deze ondersteuning van gemeenten is van groot belang om de rol van laagdrempelige culturele ontmoetingsplek van filmtheaters structureel en optimaal te kunnen vervullen. Ook een goedlopend filmtheater met veel publiek is hierop aangewezen om zo de activiteiten die niet door de markt gerealiseerd kunnen worden, optimaal vorm en inhoud te kunnen geven. Continuering van wat er in de afgelopen jaren is opgebouwd is juist na een periode van bezuinigingen van groot belang. Gemeenten kunnen naast subsidiegever ook op andere manieren een rol van betekenis spelen. Ze kunnen als 'makelaar' tussen verschillende (culturele) partijen fungeren, locaties beschikbaar stellen, garanties bij leningen verstrekken en tot slot publiek-private culturele investeringsfondsen oprichten, waar filmtheaters, naast andere culturele ondernemers, baat bij kunnen hebben.

Voor gemeenten zijn filmtheaters goede partners bij gedurfde beleidsplannen en stedelijke vernieuwingsprojecten. Een investering in een filmtheater betekent een investering in de toekomst van het pluriforme cultuuraanbod en draagt daarmee bij aan de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid.

Cineville

Collectieve marketing voor filmtheaters

De Cineville-pas is anno 2015 een begrip in veel Nederlandse filmsteden. Voor slechts 19 euro per maand kunnen inmiddels 20.000 film liefhebbers onbeperkt naar de film in een van de 33 aangesloten filmtheaters. Niels Büller, een van de oprichters: 'Cineville heeft laten zien dat je als collectief iets kan veranderen, zonder je eigen identiteit als filmtheater te verliezen.'

Het concept van de Cineville-ledenpas is volgens de initiatiefnemers Thomas Hosman (1986) en Niels Büller (1984) even simpel als doeltreffend. Büller legt uit: 'Filmbezoek wordt laagdrempeliger. Je maakt niet meer de financiële afweging of je die onbekende film uit Tsjechië 9 euro waard vindt. Met twee andere filmbezoeken die maand, films die je sowieso wilde zien, heb je het bedrag er al uit. Je neemt sneller risico's. En het leuke is: het pakt in de praktijk vaak goed uit.'

Uit publieksonderzoek dat Cineville in 2010 liet uitvoeren, blijkt dat pashouders twee keer zo vaak naar de film gaan als voorheen. Verder genereren ze 'meeneembezoek' en is de Cineville-website de meest geraadpleegde informatiebron onder deze filmtheaterbezoekers. Cineville is zo'n hip merk geworden, dat veel pashouders 'filmhuisfilms' zelfs 'Cineville-films' zijn gaan noemen.

Meer dan de helft van de pashouders is onder de 35 jaar, hoogopgeleid en breed in cultuur geïnteresseerd. Büller: 'De filmtheaters dachten niet te kunnen concurreren met Pathé en dat de vergrijzing niet te stoppen was, maar Cineville heeft laten zien dat je als collectief wél iets kan veranderen. Door als individuele theaters de krachten te bundelen, zonder de eigen identiteit te verliezen.'

De volgende steden zijn al aangesloten: Alkmaar, Amsterdam, Arnhem, Castricum, Den Haag, Diemen, Dordrecht, Haarlem, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Schiedam, Utrecht, Wageningen en Zwolle.

Activiteiten filmtheaters

Het aanbod van filmtheaters is anno 2015 rijker en gevarieerder dan ooit. In relatie tot de programmering van artistieke films organiseren filmtheaters een breed scala aan film gerelateerde activiteiten: van debatten tot lezingen, van hiphop tot opera, van educatie tot wereldcinema en van talkshows tot medialabs.

Op de volgende pagina's vindt u een bloemlezing van de activiteiten die in filmtheaters plaatsvinden.

LantarenVenster /Rotterdam

Rotterdams Open Doek

Rotterdams Open Doek is dé plek voor de korte film waar alleen talent telt. Er zijn geen regels, geen thema's, geen leeftijdsgrenzen en er is geen onderscheid tussen amateurs en professionals. Iedereen die korte films maakt en in aanmerking denkt te komen voor de maandelijkse grote *show-off* op het witte doek in LantarenVenster stuurt zijn of haar film in. Professionals uit de film- en reclame-wereld beoordelen alle inzendingen en maken een avontuurlijke selectie. Een ontmoetingsplaats en kweekvijver voor nieuw talent.

Rialto /Amsterdam

World Cinema Amsterdam

Het wereldcinemafestival met uitsluitend bijzondere films van jonge, getalenteerde filmmakers uit Latijns-Amerika, Azië en Afrika. Het gaat hierbij om delen van de wereld waar prachtige films worden gemaakt die niet vaak te zien zijn in de Nederlandse bioscopen. Het festival wordt elke zomer georganiseerd en duurt tien dagen. Het kent een competitie-programma, een themaprogramma en een gratis toegankelijk *Open Air*-filmprogramma op meerdere locaties in de stad.

World Cinema Amsterdam, feest

Rialto /Amsterdam**Next/La Riot**

Educatief programma (sinds 2010) waarbij leerlingen van scholen in Amsterdam-Zuid een avondvullend programma maken dat zij presenteren aan medescholieren in een echte bioscoop. De deelnemers maken ook een korte film die tijdens de NEXT-avond in wereldpremière gaat. Uit het NEXT-programma is een blog voor en door jongeren ontstaan, LA RIOT. De jonge bloggers schrijven recensies over films die in Rialto te zien zijn en organiseren voorpremières van films die zij speciaal voor hun leeftijdgenoten uitzoeken.

EYE /Amsterdam**Cinemini**

Een programma speciaal voor peuters, kleuters en hun (groot)ouders. Voor kinderen van 2 tot 6 jaar zijn er op de zondagochtend films te zien, met daarna aansluitend een spel met licht en schaduw in tenthuisjes. Kinderen kunnen veilig rondlopen en het licht blijft tijdens de filmvertoning gedimd aan. Het geluid staat niet te hard. Bij het schimmenspel worden de kinderen begeleid. De volwassenen kunnen onder het genot van een consumptie meekijken of meedoen.

EYE /Amsterdam**EXPOSED**

Een team van zes jongvolwassen cultuurliefhebbers (18-30 jaar) informeert hun *peers* over programma's uit het EYE-aanbod. Zij doen dit in hun eigen stijl en via facebook, twitter en het EXPOSED-online magazine. EXPOSED organiseert ook spectaculaire openingen van nieuwe tentoonstellingen en/of filmprogramma's in EYE. Jonge kunstenaars, dj's en vj's vertalen de thema's naar de eigen wereld en er zijn cross-overs met literatuur, theater en dans. Met EXPOSED wil EYE de jongvolwassen doelgroep anders laten kijken naar film, kunst en cultuur.

Hiphop (Daniël v.d. Velde.)

Filmhuis Den Haag**Hiphop**

In samenwerking met Haagse Jongeren Ambassadeurs en Stichting Aight organiseert Filmhuis Den Haag sinds 2014 hiphop events. Er zijn op de doelgroep toegespitste filmvertoningen (zoals in het verleden *Nas: Time is Illmatic* en *Shake the Dust*) met na afloop een open podium voor Haags raptalent en *spoken word*. Het publiek is zeer divers qua culturele achtergrond en Filmhuis Den Haag maakt hen mede-eigenaar en organisator. Zo ontdekt een hele nieuwe, jonge doelgroep dat het filmhuis ook een plek voor hen is.

Filmhuis Den Haag

Grunberg kiest...

Schrijver, columnist en presentator Arnon Grunberg presenteert speciaal voor en in Filmhuis Den Haag het programma *Grunberg kiest...*, als onderdeel van de politieke lijn in de programmering van het filmhuis. In het avondvullende programma gaat Grunberg aan de hand van het thema van een film in discussie met publiek en politici. Op deze wijze biedt Filmhuis Den Haag het publiek de gelegenheid om onderwerpen die samenhangen met de vele politieke facetten van de stad Den Haag in een nieuw licht te bezien.

LUX /Nijmegen

InScience filmfestival

Hét Nederlands filmfestival voor een speciaal genre: de wetenschapsfilm. Het festival is een initiatief van LUX en de Radboud Universiteit (RU) en wordt ondersteund door verschillende partners uit de private en publieke sector. InScience wil de dialoog tussen kunst, wetenschap en maatschappij bevorderen en de maatschappelijke relevantie en schoonheid van (film)kunst en wetenschap op toegankelijke en aansprekende wijze op een breed publiek overbrengen. Het vormt een voedingsbodemp voor nieuwe ideeën én geeft een impuls aan de samenwerking tussen de disciplines.

LUX /Nijmegen

LUX filmdebatten

Debatten bij actuele films uit het programma die LUX regelmatig organiseert met verschillende partners. Wetenschappers, deskundigen en filmmakers geven toelichting op het onderwerp dat in de film aan de orde komt en discussiëren hierover samen met het publiek. LUX heeft inmiddels bij de volgende films filmdebatten georganiseerd: *The Theory of Everything*, *The Kidnapping of Michel Houellebecq*, *Still Alice*, *Those Who Feel the Fire Burning*, *The Act of Killing*, *Citizenfour*, *Good Kill*, *Limitless* en *Erbarme dich*.

Groninger Forum

Bowie on Screen – 10x David Bowie in film

Een grootse openluchtvoorstelling van de Bowie-documentaire *Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* die het Groninger Forum in samenwerking met het Groninger Museum organiseert. Dit als *kick off* van de wereldberoemde expositie *David Bowie is*, vanaf 11 december 2015 in het Groninger Museum te zien. In het programma *Bowie on screen* vertoont het Groninger Forum die maand nog negen andere Bowie-films, waaronder *The Man Who Fell to Earth* en *Absolute Beginners*. Partners bij dit programma zijn verder Marketing Groningen en Stadsschouwburg/Oosterpoort.

Cinekid (Bob de Vries)

Groninger Forum

Reuze-mini Medialab tijdens Cinekid

Een uit installaties en games bestaand medialab dat tot stand komt in samenwerking met de Groningse creatieve sector. Als de Groningse satelliet van het Amsterdamse Cinekid festival organiseert het Groninger Forum jaarlijks het Reuze-mini Medialab, dat een vast onderdeel is van het educatieve programma. Kinderen maken op een leuke, ongedwongen manier kennis met de nieuwste media- en filmtechnieken. Door hen zelf aan de slag te laten gaan met bijvoorbeeld virtual reality of 3D-film, krijgen ze inzicht in de gebruikte technieken.

Verkadefabriek /'s-Hertogenbosch

Het City Food & Film Festival

Een uniek filmfestival met drie dagen lang lekker eten, goede films, mooie verhalen en bijzondere eetervaringen. Het festival is in samenwerking met de HAS Hogeschool voor het eerst in februari 2015 georganiseerd. De menu's (oftewel de themaprogramma's) bestaan uit een mix van films, food talks, proeverijen en/of workshops. Het festival heeft de landelijke pers gehaald en werd in één weekend door bijna 2.000 bezoekers bezocht. De tweede editie staat gepland voor mei 2016.

Verkadefabriek /'s-Hertogenbosch

24 uur Verkadefabriek

Om het tienjarig bestaan van de Verkadefabriek te vieren, is het filmtheater 24 uur lang open geweest in het weekend van 27 op 28 september 2014. In alle zalen viel er doorlopend iets te beleven: grote en kleine voorstellingen, films, muziek, dans, concerten, dj's, installaties, acts en workshops. Het filmprogramma bestond onder andere uit een crimemarathon, een top 5 van de beste films van de afgelopen 10 jaar, verschillende (voor) premières en een nachtelijke marathon van de cursus 'Film en Psychiatrie'.

24 Uur Verkadefabriek (Karin Jonkers)

Het Ketelhuis /Amsterdam

Het Voorjaarsoverleg

Al twaalf jaar een traditie in Het Ketelhuis: het Voorjaarsoverleg, de jaarlijkse debat- en bezinningsavond over brandende kwesties in de vaderlandse filmpolitiek. De avonden hebben de vorm van een magazine: een mengsel van nieuws, columns, vraaggesprekken en debatten. De gespreksonderwerpen beslaan een breed veld. Van de toekomst van het Filmfestival van Rotterdam tot de positie van de vrouw in de Nederlandse film. En van een advies van de Raad voor Cultuur tot het kwetsbare lot van de artistieke Nederlandse film.

Het Ketelhuis /Amsterdam

Docupedia.nl

Docupedia.nl is een door Het Ketelhuis uitgegeven boekje waarin NRC-journalist Hans Beerekamp heden en verleden van de diverse documentaire-genres in Nederland toegankelijk heeft gemaakt. Beerekamp komt tot het formuleren van tien documentaire grondvormen. Samen met een lezing-met-filmfragmenten behoort dit boekje tot de vaste leerstof van de Filmacademies-tudenten en elk jaar komen de tweedejaars-leerlingen van het Amsterdamse 4e Gymnasium naar Het Ketelhuis voor een dagje Docupedia. Om daarna zelf een documentaire in de stijl van bijvoorbeeld Bert Haanstra te gaan maken.

Focus Filmtheater Arnhem

JONG!

Buitenschools educatief project, waarin een groep jongeren, begeleid door de educatief medewerker van het filmtheater, is ingewijd in filmkijken & analyseren en het bedenken, programmeren en produceren van een filmnacht plus randprogramma voor leeftijds-genoten die het filmtheater moeilijk weten te vinden. Het project is georganiseerd door Focus Filmtheater Arnhem en Filmtheater 't Hoogt (Utrecht), met financiële ondersteuning van het programma Take Over! van Fonds 21. Voor de Arnhemse editie is samengewerkt met het Olympus College.

Focus Filmtheater Arnhem **Stadssymfonie en Havenstad**

Programma met vier klassieke korte films, dat aansluit bij de tentoonstelling De Melancholieke Metropool in Museum Arnhem. Het filmprogramma, samengesteld en ingeleid door Eva Hielscher (Universiteit van Gent) werd live muzikaal begeleid door Johan Derycke. De voorstelling beoogde de verbindingen en onderlinge beïnvloeding te illustreren tussen beeldende kunst, fotografie en filmkunst in de periode van het interbellum en richtte zich op het samenbrengen van de publieks-groepen voor museum en filmtheater. Voor het project werd inhoudelijk en productieel samengewerkt met Museum Arnhem.

De Lieve Vrouw /Amersfoort **Het is nooit af**

Een documentaire over de herontwikkeling van een historisch stadsdeel in Amersfoort, gemaakt door het Amersfoortse mediabedrijf GGTV. Met dit soort initiatieven biedt het filmtheater een podium aan de lokale audiovisuele industrie. Als onderdeel van een feestelijk avondprogramma heeft de première van de film plaatsgevonden op 11 mei 2015, in aanwezigheid van de makers en hun gasten.

De Lieve Vrouw /Amersfoort **Geschiedenis van de cinema in 10 delen**

Geschiedenis van de cinema is een tien-delige filmcursus onder leiding van filmcriticus Jan Salden, waarbij aan de hand van beeldmateriaal de filmgeschiedenis wordt verteld van 1890 tot het heden. De cursus is als serie of los te bezoeken, wekelijks op maandagavond. Hiermee biedt het filmtheater een podium aan iedereen die interesse heeft in filmgeschiedenis en de ontwikkeling van cinema.

Lumière Cinema /Maastricht **Talentontwikkeling: Masterplan Filmtalent Limburg**

Lumière Maastricht biedt niet enkel een podium aan lokale filmmakers, het helpt hen ook bij de realisatie van hun eerste professionele filmproductie. Onder de noemer *Masterplan Filmtalent Limburg* worden jaarlijks drie korte films geproduceerd, vertoond én internationaal gedistribueerd. De deelnemers krijgen de kans om het gehele productieproces van begin tot eind te doorlopen. Hierbij wordt samengewerkt met opleidingen en professionals in Nederland, België en Duitsland. Op de nieuwe locatie zal het project worden uitgebreid tot een volwaardig filmclub en loket.

Lumière Cinema /Maastricht

Educatie:

The sound of movie

Jong geleerd is oud gedaan. Lumière krijgt jaarlijks bezoek van drieduizend leerlingen uit het basis en voortgezet onderwijs. Niet alleen om kennis te maken met het filmaanbod, maar ook om zelf actief mee te doen. Tijdens *The Sound of Movie*, een project in samenwerking met Bureau Kaleidoscoop, krijgen de leerlingen een aantal interactieve lessen aangeboden over de rol van muziek en geluid in film. Het project wordt afgesloten met een presentatie waarbij leerlingen hun eigen score ten gehore brengen.

Plaza Futura /Eindhoven

Club Natlab City Never Sleeps

In deze vierde editie van Club Natlab, een culturele ontmoetingsplaats van actuele kunsten met film als basis, stond de stad in het middelpunt. Van donderdag 4 tot en met zondag 28 september 2014 presenteerde Club Natlab onder de titel Natlab City Never Sleeps een programma dat het moderne stadsleven van alle kanten belichtte. Van stadsnomaden tot taxichauffeurs, van luchthavens tot mobiele woning en van Eindhoven tot Jeruzalem. Met muziektheater, lezingen & gesprekken en veel, heel veel films.

Plaza Futura /Eindhoven

Club Natlab Berlijn

Zeventig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog is Duitsland veranderd in een verzameling hippe en coole steden. Het zijn steden waar je je snel thuis voelt. Club Natlab Berlijn besteedde (in januari 2015) aandacht aan de transformatie (van oorlog naar vrede) van Duitsland, de Duitse cultuur en de Duitse taal. Onderweg kwamen veel filmers, theatermakers, musici, architecten en kunstenaars langs die allemaal op hun eigen manier terugkeken op wat is geweest.

Filmtheater 't Hoogt /Utrecht

Movies & Science

Movies & Science is een film- en debatreeks in samenwerking met Studium Generale, rond actuele onderwerpen (uit zowel de sociale als de bètawetenschappen), zoals de groene stad, voeding en gelijkheid. De reeks 2015 gaat in op oplossingen voor de toekomst voor gezondheid en milieu. Een wetenschapper van de Universiteit Utrecht leidt de films in, met een publieksdebat na afloop, zo mogelijk in aanwezigheid van de makers. Movies & Science bereikt een gemiddeld jonge, hoog opgeleide doelgroep, die sterk vertegenwoordigd is in Utrecht.

Filmtheater 't Hoogt/Utrecht

Educatie: Cinekweek

In het kader van de regeling Cultuur met Kwaliteit (2013 – 2016) ontwikkelt 't Hoogt in samenwerking met een Utrechtse basisschool een doorlopende leerlijn film- en media-educatie. Hierbij wordt het accent gelegd op de creatieve vermogens van leerlingen. 't Hoogt onderzoekt samen met de betrokken filmprofessionals en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht op welke wijze leerlingen in de leeftijd vanaf ca. 8 jaar creatieve aspecten van het filmmaken ontwikkelen.

Het nieuwe filmhuis / Almere

Filmclub Almere

Onder de noemer Filmclub Almere organiseert het nieuwe filmhuis (onderdeel van de nieuwe bibliotheek Almere) sinds 2014 cursussen en colleges over film. De onderwerpen die tot nu toe aan bod gekomen zijn: filmgenres en filmstromingen, de geschiedenis van de film en filmanalyse. In september 2015 start er een nieuwe cyclus met als onderwerp 'Boek en beeld', over boekverfilmingen. Filmclub Almere is een samenwerkingsverband met het kunstencentrum Corrosia in Almere.

Het nieuwe filmhuis / Almere

Met de klas naar de film

Vanaf september 2015 gaat Het nieuwe filmhuis (onderdeel van de nieuwe bibliotheek Almere) van start met *Met de klas naar de film*, een filmeducatie-project voor het primair- en voortgezet onderwijs. Kinderen krijgen hierin de kans om in groepsverband naar kwalitatieve films te gaan kijken. Het nieuwe filmhuis start met het project vanuit de overtuiging dat film - naast literatuur, muziek en theater – tot het kunst- en culturaanbod hoort, waar leerlingen kennis mee moeten maken. Bij iedere film wordt een gratis lespakket geleverd.

Cinema Middelburg

Films kiezen, films kijken

Cinema Middelburg maakt in samenwerking met scholen en stichting Kunsteducatie Walcheren educatieve programma's. Voor leerlingen van het lager en het middelbaar onderwijs biedt Cinema Middelburg filmeducatie *on demand* aan. Hiervoor gebruikt het filmtheater films uit de Korte Filmpoule van EYE in Amsterdam. Docenten en leerlingen kiezen zelf films die Cinema Middelburg voor hen vertoont, wanneer het hen schikt. Er ontstaat op deze manier een synthese tussen onderwijs en film. De planning is flexibel; de kosten blijven laag.

Cinema Middelburg

Movies that Matter on Tour

Cinema Middelburg presenteert Movies that Matter on Tour in Middelburg, een *spin-off* van het gelijknamige filmfestival van Amnesty International. Het filmtheater werkt hiervoor samen met Movies that Matter Den Haag, Amnesty Middelburg en studenten van University College Roosevelt. Er zijn diverse inleidingen die verzorgd worden in samenwerking met de studenten. Bij elke film worden er tevens mensen uitgenodigd die een binding hebben met het thema. Vaak levert dat bijzondere filmavonden op.

fotografie: Hans Jellema

Slieker Film/Leeuwarden

Noordelijk Film Festival

In november staat Leeuwarden jaarlijks vijf dagen lang in het teken van film. Met een prachtig programma dat inzoomt op het Noorden dichtbij en het Noorden veraf, brengt het Noordelijk Film Festival grote publieksfilms, fijnzinnige parels voor de echte cinefielen, speciale premières met internationale gasten, kwalitatief hoogstaande horror, muziekfilms en nog veel meer. Talentvolle amateurs en beginnende professionals ontmoeten elkaar in het filmtheater tijdens het 'Noordelijk amateur Film Festival' voor vertoningen van hun films, een prijsuitreiking en diverse workshops.

Filmhuis Lumen / Delft

Feest voor Festibérico

Filmhuis Lumen draait al meer dan 40 jaar dankzij de dagelijkse inzet van vrijwilligers. Een van de succesvolle eigen initiatieven van de vrijwilligers is het tweejaarlijkse Festibérico dat in 2015 voor de tiende keer georganiseerd zal worden. Dit veelzijdige festival komt tot stand in samenwerking met EPO (Club Iberia), TU Delft, diverse Spaanse en Portugese organisaties en de ambassades van beide landen. Het vertoont een selectie van de beste Spaanse en Portugese films en trekt talloze bezoekers uit binnen- en buitenland.

Filmhuis Lumen / Delft

Filmhuiscafé

Een keer per maand organiseert Filmhuis Lumen samen met Participe Delft en Delft Voor Elkaar het filmhuiscafé. De filmmiddagen zijn gericht op alleengaanden en mantelzorgers die met elkaar films kijken die speciaal voor hen geselecteerd zijn door Lumens programmeur. Deze enorm succesvolle filmclub wordt begeleid door twee vrijwilligers. Zij zijn te herkennen aan een schemerlampje op hun tafel. Zo weten de bezoekers wie ze aan kunnen spreken. De schemerlamp is een knipoog naar de grote schemerlamp buiten op het Doelenplein.

2

Filmtheaters en overheid

Brozer (© Cinemien)

Zombie (© Cinema Delicatessen, foto: Rahi Rezvani)

Coming Home (© Lumière en Bai XiaoYan)

Knight of Cups (© Paradiso Filmed Entertainment)

Wie ondersteunt filmtheaters – en hoe?

Filmtheaters bestaan in de eerste plaats dankzij het publiek dat de verschillende activiteiten bezoekt. Het aantal bezoekers van filmtheaters stijgt nog jaarlijks. Het draagvlak onder lokale en regionale bezoekers heeft er mede toe geleid dat filmtheaters zich de afgelopen jaren continu hebben ontwikkeld. Dat is ook te danken aan de brede steun voor de taken en activiteiten van filmtheaters binnen verschillende overheidslagen én tevens vanuit Europees verband.

Europa

Het filmtheaternetwerk Europa Cinemas bestaat sinds 1992 en wordt gefinancierd door Het Creative Europe Programma (2014-2020), de opvolger van het MEDIA Programma van de Europese Commissie. De aangesloten Europese filmtheaters spannen zich gezamenlijk in voor de vertoning van Europese films en krijgen daartoe een subsidiebedrag dat correspondeert met het aantal bioscoopzalen. Om te kunnen participeren moet een filmtheater voldoen aan een aantal eisen, waaronder het vertonen van een significant aantal Europese titels. Daarnaast moet het educatieve en promotionele activiteiten ontwikkelen om de belangstelling van een jong bioscooppubliek voor Europese films aan te wakkeren. Anno 2015 zijn zo'n 40 Nederlandse filmtheaters en arthouses aangesloten bij Europa Cinemas.

Het Creative Europe Programma (2014-2020) bouwt voort op de al bestaande programma's ter versterking van de concurrentiepositie van de Europese cultuur-, film-, televisie- en cross media-industrie. Onderdeel hiervan is ook Eurimages, het coproductie- en distributiefonds van de Raad van Europa.

Het Rijk

Het Rijk is verantwoordelijk voor de culturele Basisinfrastructuur (BIS) in Nederland. Dit houdt in dat uitsluitend initiatieven en instellingen met een landelijke uitstraling door het Rijk ondersteund worden.

In 1993 heeft de overheid de uitvoerings-verantwoordelijkheid voor het Nederlandse filmbeleid overgedragen aan het Nederlands Filmfonds. Het Fonds zelf heeft als hoofddoel het stimuleren van de productie van Nederlandse films en internationale coproducties. Daarnaast richt het Fonds zich op de stimulering, verbetering en instandhouding van de distributie van de niet-commerciële, artistiek waardevolle film. Ook spant het zich in voor de versterking van de Nederlandse filmmarkt. Filmfestivals als Cinekid, Holland Animation Film Festival, International Documentary Film Festival Amsterdam, International Film Festival Rotterdam en Nederlands Film Festival kunnen al jaren rekenen op een al dan niet structurele subsidie.

Het door het Rijk -en in mindere mate door de gemeente Amsterdam- gesubsidieerde EYE heeft een ondersteunende en stimulerende rol in de Nederlandse filmsector. Naast de coördinatie van diverse landelijke filmeducatieprogramma's en deelname aan het Amsterdams Filmmenu (een samenwerkingsverband van nagenoeg alle Amsterdamse filminstellingen met filmeducatie), heeft EYE sinds de invoering van het Kunstenplan 2013-2016 nog een beperkte distributiefunctie (uitbreng van vier Hollywood klassiekers per jaar en de Korte Film Poule). Tenslotte is EYE ook verantwoordelijk voor de internationale promotie van de Nederlandse film(industrie).

Provincies

Door forse bezuinigingen in 2013 en de decentralisering van taken, zijn provincies nauwelijks nog betrokken bij de ondersteuning van het Nederlandse filmvertoningsbeleid. Tot die tijd hadden alle Nederlandse provincies een eigen filmbeleid en een daarbij behorend budget. De ene provincie was daar van oudsher actiever in dan de andere. Een zogenaamde filmconsulent keek naar de spreiding van het filmaanbod en er werd soms een structurele of incidentele ondersteuning vanuit de provincie gegeven aan filmfestivals en/of educatieve projecten. Ook speelden provincies een rol in het publiek-private digitaliseringsproject Cinema Digitaal, dat in 2012 afgerond werd.

Gemeenten

Gemeenten hebben altijd een belangrijke rol gespeeld in het onderhouden van de lokale culturele infrastructuur. Sinds de decentralisatie van taken (zie 'provincies') zijn de verantwoordelijkheden wat betreft lokaal cultuurbeleid praktisch vrijwel geheel verschoven naar gemeenten.

Van oudsher vervullen ze in dat kader een spilfunctie bij de oprichting en ondersteuning van filmtheaters. Verschillende beleidsinstrumenten staan daarbij tot hun beschikking. Van eenmalige gemeentelijke investeringen voor (nieuwbouw) accommodaties, inrichting en apparatuur tot een structureel budget voor organisatie en programmering. Bij kleine gemeenten tot 30.000 inwoners gaat het om incidentele filmvertoningen. Binnen middelgrote gemeenten betreft het veelal kleinere filmvertoners. En steden boven 90.000

inwoners beschikken over tenminste een groot filmtheater voor de artistiek waardevolle film.

Gemeenten kunnen ook op andere manieren een rol van betekenis spelen. Ze kunnen als ‘makelaar’ tussen verschillende (culturele) partijen fungeren, locaties beschikbaar stellen, garanties bij leningen verstrekken en tot slot publiek-private culturele investeringsfondsen oprichten.

Publiek en (lokale) organisaties

Veel filmtheaters hebben inmiddels een culturele ANBI-status. Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling. Om als culturele ANBI aangemerkt te worden moet de instelling voor minstens 90% actief zijn op cultureel gebied. Donateurs van culturele ANBI's hebben vanaf 2012 een extra belastingvoordeel, omdat voor hen een extra giftenaftrek geldt. Op deze wijze kunnen liefhebbers, bezoekers, vrienden en organisaties die het filmtheater willen steunen, gunstig een donatie doen. Filmtheaters werken daarnaast met vriendenprogramma's of zogenaamde loyaliteitsprogramma's. Ook hierdoor verbindt het publiek of een organisatie zich aan het filmtheater.

Jet Bussemakers in de brief 'Ruimte voor cultuur' (over subsidieperiode 2017-2020)

“De lokale overheden spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van cultuur. De gemeenten zijn de grootste financiers op het gebied van cultuur, daarna volgen rijk en provincies.”

“Ik onderschrijf de analyse van de Raad (voor Cultuur) dat de Nederlandse artistieke film onder druk staat en extra aandacht vraagt. Ik acht een rijke voedingsbodem voor de artistieke film en experimenten van groot belang voor de nationale filmcultuur in Nederland én de internationale positie van de Nederlandse film. Daarom verzoek ik het Filmfonds om in samenwerking met de bioscopen en filmhuizen onderzoek te doen naar het versterken van de vertoning van de artistieke film.”

Paradise Trips (© Cinéart)

Child 44 (© Independent Films)

Filmtheaters in het ringenmodel van de VNG

Gemeenten vervullen van oudsher een spilfunctie bij de oprichting en ondersteuning van filmtheaters. Verschillende beleidsinstrumenten en subsidieregelingen staan daarbij tot hun beschikking. Van eenmalige gemeentelijke investeringen voor het realiseren van de (nieuwbouw) accommodaties, (leningen voor) de inrichting en apparatuur tot een structurele (budget)subsidie voor organisatie en programma.

Het zogenaamde ringenmodel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), ook wel bekend als de cirkel van Wijn, biedt gemeenten de mogelijkheid hun cultuuraanbod in perspectief te plaatsen. Hoe meer inwoners hoe uitgebreider en gevarieerder het aanbod.

Het ringenmodel van de VNG biedt een inschaling aan de hand van drie cirkels, waarbij het aantal inwoners en het daarbij behorende cultuuraanbod naar buiten toeneemt. De eerste cirkel beschrijft het ideale cultuuraanbod van gemeenten tot 30.000 inwoners, de tweede van gemeenten van 30.000 tot 90.000 inwoners en de buitenste cirkel heeft betrekking op gemeenten van 90.000 inwoners of meer. Tot de culturele voorzieningen van de buitenste cirkel behoren onder meer een bibliotheek, een museum, een presentatie-instelling voor (moderne) kunst, een schouwburg en een filmtheater voor de artistiek waardevolle film.

Bij het opzetten en exploiteren van een filmtheater speelt een groot aantal aspecten een rol: investeringen in accommodatie, zalen, apparatuur en systemen, het personeel, de programmering en ontwikkeling van structurele en incidentele programma's en activiteiten, educatie en marketing en publiciteit.

Er bestaan diverse vormen van accommodaties voor filmtheaters, van een volledig zelfstandig pand tot een gedeelde locatie in de schouwburg, een vlakkevloertheater, cultureel complex of bioscoop.

In het schema op de volgende pagina's is per aspect aangegeven wat de optimale situatie voor een filmtheater kan zijn in het ringenmodel van de VNG. Filmtheaters krijgen van gemeenten in de praktijk financiële ondersteuning voor: accommodatie en inrichting, exploitatie en personeel, artistiek beleid en programmering. De totale omvang van de subsidies per filmtheater is afhankelijk van de eigen programmering (festivals, retrospectieven, enzovoorts) en bijzondere (educatieve) activiteiten.

Een filmtheater heeft meerwaarde voor een gemeente:

- » een aanvullende functie op het gebied van filmvertoning binnen een gemeente
- » verrijking van het cultuuraanbod in een gemeente
- » vergroting van de (economische) aantrekkelijkheid
- » vergroting van de aantrekkingskracht op (potentiële) inwoners en bedrijven
- » verbetering van de concurrentiepositie met andere gemeenten
- » verbreding van het aanbod van cultuur- en kunsteducatie
- » vergroting van het cultuuraanbod voor jongeren en nieuwe doelgroepen
- » extra inkomsten (economische spin-off) voor horeca en eventueel winkels
- » meer mogelijkheden tot vrijwilligerswerk
- » meer mogelijkheden voor cultuurdiscipline-overstijgende initiatieven
- » mogelijkheden voor maatschappelijke functies en initiatieven door samenwerking met andere domeinen
- » extra plek voor ontspanning en ontmoeting, educatie en verbreding van kennis

film

theater voor de artistiek
waardevolle film

kleinere
filmvertoners

incidentele
filmvertoning

festivals

uitvoeringen
voor de jeugd
kamermuziek
oefenruimten

AK-verenigingen en
AK-initiatieven
lespunt KE
cultuur en
school

architectuur
vormgeving van
de openbare ruimte
tentoonstellingsruimte

percentageregeling
aankoopfonds

broedplaatsen,
ateliers, individuele
subsidies, opdrachten,
kunstenaarsinitiatieven, etc.

presentatie-instelling

lokale
radio-omroep
openbare
bibliotheek

immaterieel erfgoed
monumenten
oudheidkamer
archieven
archeologie

soms een
centrum voor
beeldende kunst

architectuurcentrum

lokale
televisie

literaire
activiteiten

beurzen
opdrachten
en prijzen
voor schrijvers

media & letteren

museum
voor
moderne
kunst

cultureel erfgoed

podiumkunsten

orkesten/
muziekensembles

theater- en
danzgezelschappen

werkplaats/productiehuis

schouwburg

kleine zaal

concert zaal

danstheater

kernpodium

popmuziek/
jazzmuziek

multifunctionele
accommodatie

jazz/poppodium

centrum voor
kunsteducatie

pluriform
cursusaanbod
door centra
en zzp-ers

amateurkunst & kunsteducatie

beeldende kunst, bouwkunst & vormgeving

kunstuitleen

Handvatten voor een gemeentelijk filmtheaterbeleid op basis van het ringenmodel

	gemeenten tot 30.000 inwoners
financiering (investeringen en subsidies)	<ul style="list-style-type: none"> » eenmalige gemeentelijke investeringen voor het realiseren van (nieuwbouw) accommodatie als onderdeel van een cultureel complex » een sociaal/cultureel huurtarief of een marktconform huurtarief met » een subsidieregeling om tegemoet te komen aan de huurkosten in een cultureel complex » aanvullende subsidies voor onderhoud » eenmalige gemeentelijke investeringen voor apparatuur en inrichting » een incidentele activiteitensubsidie voor een diversiteit aan » programma's en activiteiten, waaronder thematische filmfestivals, » retrospectieven en educatieve projecten
accommodatie	een kleinschalige filmvoorziening al dan niet als onderdeel van een cultureel complex
aantal zalen	minimaal één zaal (doek)
outillage: apparatuur/ digitale projectie	video beam/digitale projectie inclusief geluidsinstallatie (2K-norm), geluidsdichte projectiecabine, oplopende vloer, filmscherm en bioscoopstoelen
personeel	gecombineerde beheerderstaak (zakelijk en artistiek)
vertoningsfrequentie	één of meerdere keren per week
streefaantal bezoekers (op jaarbasis)	5.000 tot 10.000 bezoekers
programmering en educatief aanbod	<ul style="list-style-type: none"> » één of meerdere lezingen per jaar » regelmatig schoolvoorstellingen » een workshop in samenwerking met externe instelling
marketing en publiciteit	onderdeel van gezamenlijk marketingplan en -beleid

gemeenten met 30.000 tot 90.000 inwoners	gemeenten met 90.000 inwoners of meer
<ul style="list-style-type: none"> » eenmalige gemeentelijke investeringen of cultuurleningen voor het realiseren van (nieuwbouw) accommodatie » een sociaal/cultureel huurtarief of een marktconform huurtarief met een subsidieregeling om tegemoet te komen aan de huurkosten van een pand » aanvullende subsidies voor (niet-regulier) onderhoud » eenmalige gemeentelijke investeringen voor apparatuur en inrichting, al dan niet middels een gunstige (cultuur)lening » een incidentele activiteitensubsidie voor een diversiteit aan programma's en activiteiten, waaronder thematische filmfestivals, retrospectieven en educatieve projecten » een structurele (budget)subsidie voor de exploitatie of het personeelsbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> » eenmalige gemeentelijke investeringen of cultuurleningen voor het realiseren van (nieuwbouw) accommodatie » een sociaal/cultureel huurtarief of een marktconform huurtarief met een subsidieregeling om tegemoet te komen aan de huurkosten van een pand » aanvullende subsidies voor (niet-regulier) onderhoud » eenmalige gemeentelijke investeringen voor apparatuur en inrichting, al dan niet middels een gunstige (cultuur) lening » een structurele activiteitensubsidie voor een diversiteit aan programma's en activiteiten, waaronder thematische filmfestivals, retrospectieven en educatieve projecten » een structurele (budget)subsidie voor de exploitatie of het personeelsbeleid
een zelfstandig filmtheater, een non-profit filmvoorziening als onderdeel van een bioscoop of participatie in een cultureel complex	een zelfstandige accommodatie of participatie in cultureel complex
twee tot vier zalen (doeken)	drie tot acht zalen (doeken)
<ul style="list-style-type: none"> » digitale projectie inclusief geluidsinstallatie (2K-norm), geluidsdichte projectiecabine, oplopende vloer, filmscherm en bioscoopstoelen » 35-mm projector nog inzetbaar zo aanwezig voor klassiekers en/of festivals 	<ul style="list-style-type: none"> » digitale projectie inclusief geluidsinstallatie (2K-norm), geluidsdichte projectiecabine, oplopende vloer, filmscherm en bioscoopstoelen » 35-mm projector nog inzetbaar zo aanwezig voor vertoning van klassiek materiaal en/of voor festivals
<ul style="list-style-type: none"> » directeur/programmeur » meerdere operateurs/technici » pr-medewerker 	<ul style="list-style-type: none"> » zakelijke en artistieke leiding of directeur verantwoordelijk voor algemeen, zakelijk en artistiek beleid, al dan niet ondersteund door een MT » (gast)programmeur(s) » meerdere operateurs/technici » marketing/publiciteitsmedewerker » educatief medewerker
dagelijkse vertoning	dagelijkse vertoning / evt. matinees
25.000 tot 50.000 bezoekers	50.000 tot 100.000 bezoekers
<ul style="list-style-type: none"> » meerdere lezingen en cursussen per jaar » structurele schoolvoorstellingen voor meerdere scholen » workshops in samenwerking met externe instellingen 	<ul style="list-style-type: none"> » regelmatig lezingen, inleidingen, cursussen en debatten » structurele schoolvoorstellingen voor meerdere scholen » filmeducatie in het kader van cultuureducatie, op maat waar mogelijk en gewenst » diverse workshops » thematisch filmfestival/retrospectief » samenwerking met een landelijk filmfestival » samenwerkingen met externe instellingen
eigen marketingplan	<ul style="list-style-type: none"> » eigen marketingplan, -beleid en middelen » publieksonderzoeken » inzet sociale media » marketing en publiciteit met partners

VOORBEELD SAMENWERKING TUSSEN FILMTHEATER EN GEMEENTE

---

boeiende be-leefstad | duurzame maakstad
open informatiestad

Deventer als culturele be-leefstad

Deventer en Filmhuis de Keizer

Filmhuis de Keizer in Deventer verhuist samen met Theater Bouwkunde eind 2016 naar een ruimere locatie. De twee culturele instellingen fuseren onder de noemer Viking Film & Theater en gaan onderdeel uitmaken van een 'driehoek aan publieksfuncties' in de oude binnenstad. Het gaat om twee kunstdisciplines die elkaar mooi aanvullen.

Filmhuis de Keizer, opgericht in 1974, krijgt sinds begin jaren negentig jaarlijks structurele subsidie van de gemeente Deventer. Sinds 1995 zetelt het filmtheater in het huidige pand met 2 zalen en mag het inmiddels op ruim 50.000 bezoeken per jaar rekenen. Eind 2016 verhuist het filmtheater, samen met theaterpodiuminstelling Theater Bouwkunde, naar een grotere locatie in de oude binnenstad, waarmee een nieuwe film-theatercombinatie ontstaat.

‘Deventer heeft vrijwel alles aan volwaardige culturele voorzieningen die je mag verwachten van een grotere provinciestad’

- Anton van Amersfoort

Als programmamanager Economie, Kunst en Cultuur bij de gemeente Deventer adviseert Jos Haarman alweer zestien jaar de zittende wethouder. Anno 2015 is dat wethouder en loco burgemeester Robin Hartogh Heys (D66), die onder meer economie, kunst en cultuur in z'n portefeuille heeft. Jos Haarman ziet de verhuizing en fusering van de twee culturele instellingen als méér dan het aantrekken van een ruimere jas: ‘Het nieuwe complex staat in de oude binnenstad en vormt onderdeel van de nieuwe visie op die wijk. Samen met het bibliotheekgebouw en het gemeentehuis vormt het de ‘hardware’ van een ‘driehoek met publieksfuncties’. De ‘software’ van het ontwikkelingsplan bestaat uit een

gezamenlijke marketing van de culturele programmering.’ De gemeente wil met dit initiatief Deventer niet alleen als prettig leefbare stad op de kaart zetten, maar ook meer bezoekers van buitenaf aantrekken.

Het verhuisvoorstel dat aan de gemeente werd voorgelegd was een gezamenlijke initiatief van beide theaters. De Keizer-directeur Anton van Amersfoort legt uit: ‘We zaten echt aan de grenzen van ons pand en we zagen het succes van theater en artistieke film samen op één plek al in steden als Nijmegen, Den Bosch en Haarlem. De twee kunstdisciplines vullen elkaar mooi aan en het is dus rendabeler om deze instellingen samen te voegen. Verder komt de publieksgroep overeen, al zie je dat film een iets jonger publiek aantrekt dan theater.’ Er komt in het nieuwe pand een grote horecagelegenheid die deels zelfstandig opereert. Van Amersfoort: ‘Ervaringen uit de rest van het land leren dat veel bezoekers van de horeca ook gebruik maken van de culturele voorziening en vice versa.’

‘Er hebben twee bezuinigingsronden plaatsgevonden, maar daar is het filmtheater, op enkele kaasschaafbezuinigingen na, nooit expliciet de dupe van geworden’

- Jos Haarman

De economische crisis heeft gelukkig geen gat geslagen in de jaarlijkse, gemeentelijke ondersteuning van het Deventer filmtheater. Programmamanager Haarman: 'Er hebben kleine kaasschaafbezuinigingen plaatsgevonden, maar daar is het filmtheater nooit expliciet de dupe van geworden.' Het helpt ook, zo vindt directeur Van Amersfoort, dat de gemeente de huursom betrekkelijk laag houdt, hoewel die in het nieuwe pand iets zal stijgen. Van Amersfoort begrijpt dat: 'Wij krijgen natuurlijk wel meer ruimte en er is zodoende meer kans op eigen inkomsten. Onze investeringslasten zijn ook niet gigantisch. Wij zijn heel blij met het rekensommetje dat er is uitgekozen.'

Cultuur is in Deventer altijd belangrijk geweest. Directeur Van Amersfoort: 'Er wordt hier behoorlijk wat cultuur geconsumeerd. Deventer heeft vrijwel alles aan volwaardige culturele voorzieningen die je mag verwachten van een grotere provinciestad. Bovendien is die verscheidenheid aan culturele instellingen economisch ook goed voor de dynamiek van de stad.' Haarman vult aan: 'Samen met het bedrijfsleven, onderwijs en de cultuurinstellingen kijken we actief naar speerpunten als beleefkwaliteit, de maakindustrie en de verdere ontwikkeling van de kenniseconomie.'

VOORBEELD SAMENWERKING TUSSEN FILMTHEATER EN GEMEENTE

---

internationalisering | regionale filmfunctie
stadsvernieuwing | talentontwikkeling

Van Bourgondische stad naar (eu)regionale kenniseconomie

Maastricht en Lumière

Al sinds 1976 kunnen Maastrichtenaren voor de artistieke kwaliteitsfilm terecht in Lumière. Sinds 1983 krijgt het Limburgse filmtheater structurele subsidie van de gemeente Maastricht. Dit is voor vertoning, educatie en sinds kort ook voor talentontwikkeling.

In 2016 verhuist Lumière (6 zalen, 100.000 bezoekers per jaar) naar een nieuwe locatie in het Sphinxkwartier, gelegen in de wijk Belvédère. Een bruisende wijk die de steeds internationaler wordende universiteitsstad Maastricht van een Bourgondische stad tot (Eu)regionale kenniseconomie moet verheffen. Lumière maakt als culturele hotspot onderdeel uit van deze succesvolle stedelijke ontwikkeling. Mieke Damsma is als wethouder verantwoordelijk voor Cultuur, Onderwijs, Jeugdzorg, Gezondheid en Student & Stad, nauw betrokken geweest bij de verhuizing: 'Een filmtheater als Lumière is belangrijk voor de ontwikkeling van een culturele stad als Maastricht, maar tevens voor de regionale belangen. Daarom waren deze uitbreiding en verhuizing heel belangrijk voor ons als gemeente.'

David Deprez, sinds 2006 artistiek directeur bij Lumière, is blij dat de financiële crisis geen effect heeft gehad op de verhuizing en continuering van het theater: 'Lumière staat in het laatste cultuurplan bij de basisinfrastructuur van Maastricht. We worden erkend in onze functie.'

In de praktijk komt het er op neer dat de gemeente opdracht geeft voor de locatie en de renovatie van het pand en dat het filmtheater voor de inhoudelijke expertise zorgt. Wethouder Damsma: 'Dit lijkt me een gezonde vorm van samenwerken, anders loop je elkaar alleen maar voor de voeten. Ik vaar op de kennis en kunde die er bij Lumière in huis is. Daarnaast vind ik dat je als gemeente tegelijkertijd moet werken met beleidsmedewerkers die weten waar ze het over hebben.'

De wethouder vindt dat Lumière waarde heeft op cultureel niveau én op sociaal-maatschappelijk gebied: 'Lumière is een andere categorie dan de commerciële vertoers; aan de programmering zijn regelmatig maatschappelijke kwesties terug te zien. Bovendien is Lumière vaak ook onderdeel van andere dingen die er in de stad gebeuren op maatschappelijk en cultureel gebied.' Lumière werkt bijvoorbeeld samen met Studium Generale (Maastricht University), en programmeert lezingen, debatten en college-reeksen. Deprez bevestigt: 'Het live element krijgt in de toekomst nog meer aandacht: de nieuwe zalen worden voorzien van podiumruimte en aangepaste techniek. Cross-overs met bijvoorbeeld andere kunst disciplines zijn dan een logische volgende stap'.

'Ik vaar op de kennis en kunde die er bij Lumière in huis is.'

- Mieke Damsma

Net zo belangrijk als deze creatieve cross-overs is Lumières bijdrage aan regionale talentontwikkeling. Een thema dat in de toekomst steeds relevanter wordt. Deprez: 'Er waren in onze regio amper filmgerelateerde organisaties, terwijl er wél steeds meer jonge gasten met hun film onder de arm naar ons toekwamen. Samen met een van de weinige lokale producenten ben ik vervolgens naar de gemeente en de provincie Limburg gestapt.' Maastricht met zijn universiteit en hogeschool steeds meer kennisstad, broedde daar eveneens op. Deprez: 'We gaan op de nieuwe locatie samenwerken met opleidings-, producenten en iedereen die in deze regio iets aan film doet.'

Daar hebben we de komende vier jaar gelukkig structurele financiering voor gevonden bij de gemeente en de provincie. Zo zijn we als Lumière een vertoner én een regionaal filminstituut. De gemeente heeft dat dankbaar omarmd.'

Wethouder Damsma: 'Limburg blijkt een mooie voedingsbodem voor filmproductie en daar ben ik als wethouder heel trots op. De nieuwbouw van Lumière geeft aan dat we Maastricht als filmstad heel serieus nemen.'

Deprez besluit: 'De filmwereld verandert snel. We moeten, samen met de gemeente, blijven nadenken over onze rol daarin.'

Lichting masterplan filmtalent Limburg (Masterplan Filmtalent Limburg)

VOORBEELD SAMENWERKING TUSSEN FILMTHEATER EN GEMEENTE

---

culturele coalities stimuleren | Internationaal toonaangevend
talentontwikkeling | Innovatie & experiment

Amsterdam: een internationale kunst- en cultuur- stad

Amsterdam en Rialto

Amsterdam is een stad met grote culturele ambities. En filmtheater Rialto hoort daar helemaal bij. Thema's als samenwerken met andere culturele instellingen, innovatie en de wereld als speelveld staan hoog op de Amsterdamse agenda.

In de lente van 2015 presenteerde de gemeente Amsterdam de contouren van het Kunstenplan voor de beleidsperiode 2017-2020. Wethouder Kajsa Ollongren (o.a. portefeuilles Kunst & Cultuur en Economie) formuleert hierin een aantal nieuwe doelen voor de kunst- en cultuursector. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat er meer ruimte komt voor experiment en innovatie en dat de gemeente de samenwerking tussen diverse culturele instellingen gaat stimuleren. Met ingang van 2017 wordt daartoe het totale cultuurbudget met € 7,6 miljoen euro verhoogd tot €90,2 miljoen. Deze verhoging is tevens te zien als waardering voor het feit dat de sector grote veerkracht heeft getoond en in de afgelopen periode professioneler en ondernemender is geworden.

‘Als culturele instellingen in staat blijken nieuwe vraag te creëren, moet je hen daarin belonen’

- Raymond Walravens

Een mooi Amsterdams voorbeeld van succesvol cultureel ondernemerschap is Rialto, een filmtheater dat zich primair richt op de vertoning van kwetsbare kwaliteitsfilms uit Europa (60%) en niet-westerse landen (40%). Het filmtheater weet met dit puur artistieke filmaanbod jaarlijks tussen de 100.000 en 110.000 bezoekers te bereiken. Raymond Walravens, sinds 1989 directeur van Rialto, kan het nieuwe gemeentebeleid alleen maar van harte omarmen: ‘Als bepaalde culturele instellingen in staat

blijken nieuwe vraag te creëren, moet je hen daarin vooral belonen. Deze instellingen zijn namelijk de ideale voorbeelden voor anderen om van te leren. Minder subsidie als blijkt dat het goed gaat is niet logisch.’ Hij vindt dat zijn gemeente dat goed en zorgvuldig afweegt. ‘Twee jaar geleden is, tegen de trend in, iets meer geld aan filmtheaters en –festivals gegeven, omdat men inzag dat ze een belangrijke rol vervullen en een breed en vooral ook jonger publiek aanspreken.’

‘Een breed en veelzijdig artistiek aanbod is bepalend voor de identiteit van Amsterdam.’

- contouren van het Kunstenplan voor de beleidsperiode 2017-2020

Rialto is in 1979 voortgekomen uit twee jongerencentra met een alternatief filmpodium. Ooit gesubsidieerd door de afdeling jeugdzaaken maakt het filmtheater vanaf medio jaren tachtig onderdeel uit van het gemeentelijke kunst en cultuurbeleid. Anno 2015 is Rialto, naast Het Ketelhuis en EYE, een van de drie door de gemeente Amsterdam ondersteunde filmtheaters. Dat bijt elkaar geenszins, legt Walravens uit: ‘We hebben ieder onze eigen functie en profiel en vormen daarom juist een mooi palet in deze culturele stad. We hebben regelmatig overleg en werken inmiddels samen op het gebied van marketing (Cineville) en educatie (het Amsterdams Filmmenu).’

Walravens werkt daarnaast intensief samen met debatcentrum de Balie: ‘Wij verzorgen

hun reguliere filmprogrammering, uiteraard in samenspraak. Aan de andere kant organiseert de Balie meerdere keren per jaar lezingen en debatten in Rialto. Het is een mooie inhoudelijke samenwerking, precies waar de vorige en huidige wethouders om hebben gevraagd.'

In de contouren van het Kunstenplan staat verder dat een breed en veelzijdig artistiek aanbod bepalend is voor de identiteit van Amsterdam. De stad beschikt over een uitzonderlijke mix van eenmalige, kleine evenementen en jaarlijks terugkerende grootschalige festivals.

Een van de nieuwe speerpunten is een meer buurtgericht aanbod van kunst en cultuur om zo alle Amsterdammers te bereiken. Hier liggen volgens de gemeente nog kansen voor het opzetten van de culturele coalities van de toekomst. Met het succesvolle festival World Cinema Amsterdam, dat op diverse vertoningsplekken in de stad plaatsvindt en qua programmering tevens mondiale verbindingen legt, geeft Rialto al enige jaren vorm aan dit innovatieve beleid. Rialto wordt dan ook 'Hét filmtheater voor Amsterdamse wereldburgers' genoemd.

World Cinema Amsterdam

3

Facts & Figures

Marktaandeel filmtheaters binnen groep NL bioscoopexploitanten

(bron: NVB *-jaarverslagen 2010-2014)

Jaartal	recette	aandeel recette (x€1000)	bezoek	aandeel bezoek (x1000)
2010	11.156	5,0%	1.766	6,3%
2011	13.128	5,5%	1.986	6,5%
2012	16.789	6,9%	2.390	7,8%
2013	17.181	6,9%	2.397	7,8%
2014	21.521	8,6%	2.898	9,4%

Groei aantal filmtheaters

(bron: NVB-jaarverslagen 2010-2014)

Jaartal	aantal filmtheaters**	doeken	stoelen (x1000)
2010	32	91	7.7
2011	34	93	7.9
2012	34	99	8.9
2013	34	104	9.4
2014	36	112	10.0

Filmtheaterbezoek in 2012 en 2013

per leeftijdscategorie/geslacht/opleidingsniveau

(bron: Bioscoopmonitor 2013/2014. Stichting Filmonderzoek)

Samenvatting

(hoofdstuk II.5 Filmtheaterbezoek uit de Bioscoopmonitor 2013/2014)***

Uit statistieken van de NVB en de NVF blijkt dat het aantal bioscoopbezoeken voor filmtheaters in 2013 ten opzichte van 2012 gelijk is gebleven met bijna 2,4 miljoen verkochte bioscooptickets. Ook het marktaandeel van de filmtheaters is gelijk gebleven met circa 8%. Wel is er nog steeds een verdubbeling van het filmtheaterbezoek ten opzichte van tien jaar geleden.

Uit eigen onderzoek voor deze Bioscoopmonitor blijkt dat 14% van de Nederlandse bevolking in 2013 minimaal eenmaal een filmtheater heeft bezocht. Dit zijn ongeveer 1,9 miljoen unieke filmtheaterbezoekers (leeftijd 16+).

Terwijl de marktaandelen van 18- tot 23-jarigen en 30- tot 39-jarigen binnen het totale bioscoopbezoek zijn gegroeid ten opzichte van 2012, zijn de marktaandelen van deze leeftijdscategorieën binnen filmtheaterbezoek juist kleiner geworden. Het marktaandeel van 55- tot 64-jarigen is binnen filmtheaterbezoek juist gegroeid, terwijl het marktaandeel van deze groep binnen het totale bioscoopbezoek kleiner is geworden.

Net als bij het totale bioscoopbereik was in 2013 het bereik van filmtheaters het hoogst onder vrouwen en afgestudeerde wo'ers.'

* NVB heet vanaf 2015 NVBF

** Exclusief 70 filmtheaters (70 doeken) zonder weekprogramma

*** Voor tabellen en meer analyse, zie hoofdstuk II.5 Filmtheaterbezoek uit de Bioscoopmonitor 2013/2014

Bijlagen

Overzicht filmtheaters per provincie

2015
+ inwonersaantallen

Drenthe

Filmtheaters klein

Hoogeveen

Filmhuis Hoogeveen(intern*)

Bevolkingsaantal Hoogeveen (**) 54 860

Roden

Cinema de Wisinghhof

108 stoelen, 1 doek

Bevolkingsaantal Noordenveld 31 137

Flevoland

Filmtheaters klein

Almere

Het Nieuwe Filmhuis (112 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Almere 196 932

Friesland

Filmtheaters

Leeuwarden

SLIEKER Film (162 stoelen, 3 doeken)

Bevolkingsaantal Leeuwarden 107 691

Filmtheaters klein

Drachten

- Filmhuis Drachten (intern)

- Filmhuis De Lawei (116 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Smallingerland 55 635

Franeker

Theater de Koornbeurs (393 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Franekeradeel 20 328

Heerenveen

Filmhuis Heerenveen (intern)

Bevolkingsaantal Heerenveen 50141

Sneek

Filmhuis Sneek (intern)

Bevolkingsaantal Súdwest-Fryslân 84 164

Gelderland

Filmtheaters

Apeldoorn

Filmtheater Gigant (280 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Apeldoorn 158 099

Arnhem

Focus Filmtheater (247 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Arnhem 152 293

Nijmegen

- LUX (658 stoelen, 6 doeken)
- Villa LUX (142 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Nijmegen 170 681

Zevenaar

Filmhuis Zevenaar (55 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Zevenaar 32 265

Zutphen

Luxor Theater (80 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Zutphen 46 849

Filmtheaters klein

Culemborg

Theater de Fransche School (130 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Culemborg 27 560

Didam

Filmhuis Didam (79 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Montferland 35 150

Dieren

Filmhuis Dieren (235 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Rheden 43 625

Doesburg

Filmhuis Doesburg (59 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Doesburg 11 355

Doetinchem

Filmhuis Doetinchem/De Gruitpoort (106 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Doetinchem 56 484

Druten

Filmhuis den Bogerd (176 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Druten 18 294

Geldermalsen

Filmhuis LingeFilm (98 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Geldermalsen 26 323

Harderwijk

Filmhuis Harderwijk (86 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Harderwijk 45 776

Lichtenvoorde

Het Doek, Filmhuis en Theater
(intern, 100 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Oost Gelre 29 533

Nijmegen

Cultuur op de campus (175 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Nijmegen 170 681

Oosterbeek

Filmhuis Oosterbeek (56 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Renkum 31 408

's Heerenberg

Filmhuis 's Heerenberg (het Barghse Huus) (120 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Montferland 35 150

Tiel Filmtheater

Agnietenhof (210 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Tiel 41 590

Wageningen

Filmhuis Movie W (75 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Wageningen 37 786

Winterswijk

Filmhuis Winterswijk (intern)
Bevolkingsaantal Winterswijk 28 977

Zaltbommel

Filmtheater Cinemaarten (250 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Zaltbommel 27 358

Groningen

Filmtheaters

Groningen

Groninger Forum (512 stoelen, 4 doeken)
Bevolkingsaantal Groningen 200 336

Winschoten

Cultuurhuis de Klinker (166 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Oldambt 38 420

Filmtheaters klein

Delfzijl

Theater Molenberg (525 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Delfzijl 25 409

Groningen

- RKZ-Bios (57 stoelen, 1 doek)
- Vera Zienema (70 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Groningen 200 336

Leek

Filmhuis Nienoord (66 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Leek 19 478

Schouwerzijl

Sienemarne Schouwerzijl (intern)
Bevolkingsaantal De Marne 10 157

Veendam

Filmhuis vanBeresteyn (332 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Veendam 27 695

Limburg

Filmtheaters

Maastricht

Filmtheater Lumière (326 stoelen, 6 doeken)
Bevolkingsaantal Maastricht 122 397

Roermond

ECI Cultuurfabriek (137 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Roermond 57 005

Venlo

Filmtheater De Nieuwe Scene
(172 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Venlo 100 536

Filmtheaters klein

Heerlen

Filmhuis de Spiegel (90 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Heerlen 87 500

Sittard

Filmhuis het Domein (52 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Sittard-Geleen 93 724

Noord-Brabant

Filmtheaters

Breda

Chassé Cinema (303 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Breda 180 937

Den Bosch

Verkadefabriek (384 stoelen, 5 doeken)
Bevolkingsaantal Den Bosch 150 889

Eindhoven

Natlab door Plaza Futura (603 stoelen, 7 doeken)
Bevolkingsaantal Eindhoven 223 209

Helmond

De Cacaofabriek (220 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Helmond 89 718

Filmtheaters klein

Bergen op Zoom

Cinema Paradiso Bergen op Zoom (intern)
Bevolkingsaantal Bergen op Zoom 66 320

Etten-Leur

Cinema Paradiso Etten-Leur (intern)
Bevolkingsaantal Etten-Leur 42 503

Grave

Filmcafé Grave (92 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Grave 12 840

Oosterhout

Filmhuis Oosterhout (83 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Oosterhout 53 793

Oss

De Groene Engel (125 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Oss 89 799

Oudenbosch

- Fidei et Arti (250 stoelen, 1 doek)
- Filmtheater Fanfare (200 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Halderberge 29 484

Roosendaal

Cinema Paradiso Roosendaal (intern)
Bevolkingsaantal Roosendaal 76 874

Schijndel

Filmclub Schijndel (98 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Schijndel 23 543

Uden

Filmhuis de Pul (150 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Uden 41 089

Veghel

Filmhuis de Blauwe Kei (350 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Veghel 37 754

Waalwijk

Filmtheater de Leest (450 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Waalwijk 46 713

Noord-Holland

Filmtheaters

Alkmaar

Filmhuis Alkmaar (142 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Alkmaar 107 106

Amsterdam

- EYE (719 stoelen, 5 doeken)
- Rialto (270 stoelen, 3 doeken)
- Het Ketelhuis (243 stoelen, 3 doeken)
- De Balie (174 stoelen, 2 doeken)
- LAB111 (152 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Amsterdam 821 752

Bussum

Filmhuis Bussum (155 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Bussum 32 870

Haarlem

Filmschuur (185 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Haarlem 156 645

Hilversum

Filmtheater Hilversum (247 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Hilversum 87 161

Hoorn

Cinema Oostereiland (205 stoelen, 3 doeken)
Bevolkingsaantal Hoorn 71 880

Zaandam

Filmtheater De Fabriek (153 stoelen, 2 doeken)
Bevolkingsaantal Zaanstad 151 418

Filmtheaters klein

Amsterdam

- Filmhuis Cavia (39 stoelen, 1 doek)
- Melkweg Cinema (90 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Amsterdam 821 752

Amstelveen

Filmhuis Griffioen (52 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Amstelveen 87 162

Bergen

FilmTheater Cinebergen (100 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Bergen 30 005

Den Helder

Cinema Zevenskoop (224 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Den Helder 56 483

Diemen

Filmtheater de Omval (178 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Diemen 26 666

Heemskerk

Filmhuis Heemskerk (150 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Heemskerk 39 138

Heiloo

Theater de Beun (301 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Heiloo 22 553

IJmuiden

Het Witte Theater (150 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Velsen 67 166

Purmerend

Filmhuis Purmerend (120 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Purmerend 79 611

Schagen

Filmtheater de Luxe (99 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Schagen 46 137

Weesp

Filmhuis Weesp/City of Wesopa
(120 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Weesp 18 348

Overijssel

Filmtheaters

Deventer

Filmhuis De Keizer (141 stoelen, 2 doeken)

Bevolkingsaantal Deventer 98 540

Enschede

Concordia, Film, Theater, Expositie (231 stoelen, 3 doeken)

Bevolkingsaantal Enschede 158 553

Zwolle

Filmtheater Fraterhuis (186 stoelen, 2 doeken)

Bevolkingsaantal Zwolle 123 861

Filmtheaters klein

Almelo

Filmhuis Almelo (166 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Almelo 72 291

Hengelo

Filmhuis Hengelo (90 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Hengelo 81 059

Kampen

Filmhuis Kampen (intern, 110 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Kampen 51 432

Oldenzaal

Filmhuis Oldenzaal (300 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Oldenzaal 32 120

Nijverdal

ZINema Cinema (289 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Hellendoorn 35 622

Utrecht

Filmtheaters

Amersfoort

De Lieve Vrouw (348 stoelen, 4 doeken)

Bevolkingsaantal Amersfoort 152 481

Utrecht

Filmtheater 't Hoogt (212 stoelen, 3 doeken)

Bevolkingsaantal Utrecht 334 176

Filmtheaters klein

Baarn

Theater de Speeldoos (284 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Baarn 24 406

Houten

Film Aan de Slinger (180 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Houten 48 637

Nieuwegein

Filmtheater Nieuwegein (intern)

Bevolkingsaantal Nieuwegein 61 264

Soest

Filmhuis Artishock (61 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Soest 45 454

Veenendaal

Filmhuis Veenendaal (intern, 145 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Veenendaal 63 440

Wijk bij Duurstede

Calypso Theater (139 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Wijk bij Duurstede 23 222

Zuid-Holland

Filmtheaters

Delft

Filmhuis Lumen (169 stoelen, 2 doeken)

Bevolkingsaantal Delft 101 030

Den Haag

Filmhuis Den Haag (395 stoelen, 6 doeken)

Bevolkingsaantal Den Haag 514 861

Gouda

Filmhuis Gouda (80 stoelen, 1 doek)

Bevolkingsaantal Gouda 71 105

Leiden

Kijkhuis Leiden (224 stoelen, 2 doeken)

Bevolkingsaantal Leiden 121 562

Rotterdam

LantarenVenster (782 stoelen, 6 doeken)

Bevolkingsaantal Rotterdam 623 652

Filmtheaters klein

Alphen aan den Rijn

Parkfilmhuis (73 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Alphen aan den Rijn 107 396

Barendrecht

Theater het Kruispunt (380 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Barendrecht 47 521

Capelle aan den IJssel

Isala theater (150 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Capelle aan den IJssel 66 478

Lisse

Filmhuis Lisse (intern)
Bevolkingsaantal Lisse 22 539

Middelharnis

Filmhuis Middelharnis (80 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Goeree-Overflakkee 48 206

Rotterdam

Theater Zuidplein (500 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Rotterdam 623 652

Schiedam

Filmhuis Schiedam/Wenneker Cinema (263 stoelen,
2 doeken)
Bevolkingsaantal Schiedam 76 869

Vlaardingen

Filmtheater Het Zeepaard (intern)
Bevolkingsaantal Vlaardingen 71 645

Wassenaar

Filmhuis Wassenaar (69 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Wassenaar 25 731

Zoetermeer

Cine Utopia Zoetermeer (intern)
Bevolkingsaantal Zoetermeer 124 025

Noordwijk

De Muze (240 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Noordwijk 25 604

Zeeland

Filmtheaters

Middelburg

Cinema Middelburg (91 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Middelburg 47 613

Filmtheaters klein

Goes

Filmtheater 't Beest (65 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Goes 37 153

Zierikzee

Filmtheater Zierikzee (101 stoelen, 1 doek)
Bevolkingsaantal Schouwen-Duiveland 33 821

* filmtheater huurt zaal bij externe instelling

** Inwonersaantal op 1-1-2015, bron: CBS

NB:

- » Een 'filmtheater' heeft dagelijkse filmvertoningen films, een 'filmtheater klein' heeft géén dagelijkse vertoning.
- » 38 filmtheaters, 80 filmtheaters klein (ledenlijst NVBF, versie 14 juli 2015)

Filmfestivals

2015

cinedans.nl

Cinedans – Dance on Screen Festival. Een vierdaags dansfilmfestival dat jaarlijks in maart plaatsvindt in EYE, Amsterdam. Met choreografieën gemaakt voor camera en bijzondere filmadaptaties van bestaande dansvoorstellingen. Ook met documentaires over belangwekkende danskunstenaars. Zestig korte en lange films uit binnen- en buitenland plus een randprogramma met workshops en paneldebatten. Opgericht in 2007.

cinekid.nl

Cinekid Festival is een jaarlijks film-, televisie- en nieuwe mediafestival voor de jeugd. Het festival presenteert elke herfstvakantie honderden films, documentaires, shorts, animatiefilms, tv-producties, crossmediale producties, interactieve installaties en workshops. Sinds 2007 georganiseerd op de Westergasfabriek in Amsterdam. Tegelijkertijd zijn er satellietfestivals in ruim dertig Nederlandse steden. Opgericht in 1987.

filmbythesea.nl

International Film Festival Film by the Sea (Vlissingen) vindt jaarlijks plaats, tien dagen in september. Het festival presenteert internationale kwaliteitsfilms met nadruk op recente literatuurverfilmingen. Met onder meer competitieprogramma's en een retrospectief. Gerelateerd aan het thema film en literatuur vinden diverse activiteiten plaats, zoals een scenarioworkshop en lezingen. Opgericht in 1999.

filmfestival.nl

Nederlands Film Festival (NFF) in Utrecht, vindt jaarlijks tien dagen plaats in september. Het festival is actief in de promotie van de Nederlandse film en Nederlandse filmcultuur. Het festival viert de Nederlandse film met de Gouden Kalf Competitie en speciale programma's, retrospectieven en educatieve programma's. Opgericht in 1981.

goshort.nl

Go Short (International Short Film Festival Nijmegen) is hét kortefilmfestival van Nederland. In vijf festivaldagen, begin april, worden de beste recente korte films van Europa vertoond en worden de Go Short Awards uitgereikt. Naast het competitieprogramma biedt Go Short ook diverse focusprogramma's, workshops, lezingen en party's. Opgericht in 2009.

haff.nl

Holland Animation Film Festival (HAFF) in Utrecht. Een jaarlijks, 5-daags festival in de eerste week van november. Het internationale animatiefilmfestival wil de animatiefilm aan een breed publiek vertonen en besteedt aandacht aan de nieuwste ontwikkelingen. Het programmeert thematische programma's, competitieprogramma's en retrospectieven en presenteert masterclasses, lezingen en een educatief programma. Opgericht in 1985.

idfa.nl

International Documentary Film Festival Amsterdam (IDFA) vindt jaarlijks plaats in november. IDFA is het grootste documentairefilmfestival ter wereld en vertoont tien dagen lang ruim 250 creatieve en maatschappelijk relevante documentaires. IDFA biedt plek voor ontmoeting en debat en voor ontwikkeling en educatie, voor zowel professionals als het publiek. Opgericht in 1988.

iffrr.com

International Film Festival Rotterdam (IFFR) vindt jaarlijks twaalf dagen plaats in de periode eind januari-begin februari. Het IFFR maakt jaarlijks een eigenzinnige, wereldwijd hoog aangeschreven selectie uit de recente films, documentaires, shorts en filmgerelateerde beeldende kunst. Met nadruk op jong en opkomend filmtalent en innovatieve, onafhankelijke filmauteurs. Opgericht in 1972.

imaginefilmfestival.nl

Imagine Film Festival wordt jaarlijks in EYE Amsterdam georganiseerd, gedurende elf dagen in april. Imagine is een internationaal festival waarbij de fantastische film centraal staat: sciencefiction, fantasy, anime, cult, thriller en horror. Met verschillende competitieprogramma's, internationale gasten, retrospectieven en educatieve programma's. Opgericht in 1984 als het Weekend of Terror.

impakt.nl

Impakt is een jaarlijks multimediafestival in Utrecht, vijf dagen in oktober. Impakt vertoont vernieuwende audiovisuele kunsten in een interdisciplinaire context. Het festival richt zich op audio, video- en nieuwemediakunst waarin de grensgebieden opgezocht worden tussen verschillende kunst disciplines en waarin kunstenaars zich verhouden tot actuele thema's in de samenleving. Opgericht in 1988.

insciencefestival.nl

InScience - Dutch International Science Film Festival is hét Nederlandse filmfestival voor de wetenschapsfilm. Het festival, dat plaatsvindt in november, is een initiatief van LUX en de Radboud Universiteit (RU). InScience wil de dialoog tussen kunst, wetenschap en maatschappij bevorderen en de maatschappelijke relevantie en schoonheid van (film)kunst en wetenschap op toegankelijke en aansprekende wijze op een breed publiek overbrengen. Opgericht in 2015.

klik.amsterdam

KLIK! Amsterdam Animation Festival. Zesdaags, jaarlijks animatiefestival in EYE dat eind oktober-begin november plaatsvindt. Het festival biedt een ontmoetingsplaats voor zowel animatiefans als -makers. Met een programma vol animatiespeelfilms, shorts, animatiedocumentaires en muziekvideo's. Ook met diverse installaties, workshops en masterclasses om de animatie te vieren. Opgericht in 2007.

moviesthatmatter.nl

Movies that Matter in Den Haag is een initiatief van Amnesty International. Het wordt jaarlijks, zeven dagen in maart georganiseerd. Internationaal film- en debatfestival voor de geëngageerde film, met documentaires en speelfilms van bevlogen filmmakers die het debat aanwakkeren over mensenrechten. Met diverse competities, inleidingen, talkshows en workshops. Opgericht in 2009.

noordelijkfilmfestival.nl

Noordelijk Film Festival (NFF) in Leeuwarden; jaarlijks vijf dagen in november. Het NFF zoomt met diverse programma's in op het Noorden dichtbij en het Noorden veraf. Met grote publieksfilms, fijnzinnige parels voor echte cinefielen, speciale premières met internationale gasten, kwalitatief hoogstaande horror, muziekfilms en nog veel meer. Opgericht in 1978.

worldcinemaamsterdam.nl

World Cinema Amsterdam, een jaarlijks, tien-daags festival in augustus. Onder meer in Rialto en de Balie. Het filmfestival borduurt voort op de wereldse programmering van Rialto, met bijzondere en recente films uit Latijns-Amerika, Azië en Afrika. Met onder meer een competitieprogramma, speciale programma's, debatten en buitenvoorstellingen. Opgericht in 2010.

Lijst Organisaties

2015

bng.nl

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) 'bankiert' ten dienste van overheden, zoals gemeenten en met overheden verbonden instellingen. Dit om activiteiten te stimuleren op het gebied van kunst en cultuur die van betekenis zijn voor gemeenten. Het BNG Cultuurfonds ondersteunt projecten op het gebied van kunst en cultuur die door anderen worden georganiseerd.

cjp.nl

Cultureel Jongeren Paspoort (CJP) helpt jongeren tot dertig jaar hun culturele smaak te ontwikkelen. CJP brengt hen in contact met alle vormen van cultuur en geeft voordeel en voorrang. Met kortingen bij o.a. bioscopen, festivals, musea, theaters en concerten. Jongeren kunnen de CJP Cultuurkaart op de site activeren en profiteren van korting op cultuur.

cultuur.nl

De rijksoverheid velt van oudsher geen artistiek en inhoudelijk oordeel over kunst, cultuur en media. Daarom worden beslissingen van de rijksoverheid voorafgegaan door een advies van het wettelijke adviesorgaan van de regering en het parlement op het gebied van cultuur: de Raad voor Cultuur. De raad is onafhankelijk en adviseert, gevraagd en ongevraagd, over actuele beleidskwesties en subsidieaanvragen.

cultuur-ondernemen.nl

Stichting Cultuur+Ondernemen stimuleert ondernemerschap in de cultuursector. De stichting staat culturele organisaties, kunstenaars en creatieven bij om meer rendement te halen uit hun activiteiten. Cultuur+Ondernemen werkt daarnaast samen met partijen zoals gemeenten en fondsen en zet het netwerk en haar kennis in om het effect van cultuurbeleid en -investeringen te vergroten.

cultuurparticipatie.nl

Het Fonds voor Cultuurparticipatie subsidieert projecten op het gebied amateurkunst en cultuureducatie met een landelijke voorbeeldwerking die actieve kunst- en cultuurbeoefening bevorderen. In de Plusregeling Cultuurparticipatie staat het stimuleren centraal van kwalitatief hoogstaande (experimentele) projecten op het gebied van kunst, erfgoed en nieuwe media. Daarnaast is er een Regeling Cultuurparticipatie voor gemeenten en provincies.

eyefilm.nl

EYE, het nieuwe filmmuseum, is aanjager en ambassadeur van filmcultuur in Nederland. EYE doet dit middels een unieke combinatie van collectievorming, presentatie, promotie, onderzoek, educatie en kennisoverdracht, zowel voor een breed publiek als voor professionals. EYE is in 2010 ontstaan door een fusie van Holland Film, Filmbank, het Nederlands Instituut voor Filmeducatie en het Filmmuseum.

filmdistributeurs.nl

De belangen van filmdistributeurs in Nederland worden behartigd door de Nederlandse Vereniging van Filmdistributeurs (NVF). Filmtheaters vormen een belangrijk deel van het afzetgebied voor distributeurs die gespecialiseerd zijn in artistieke kwaliteitsfilms en arthousefilms. Filmtheaters zijn verder belangrijk omdat distributeurs graag de volle breedte van het filmaanbod in de bioscoop willen brengen, niet alleen de grote commerciële kassuccessen.

filmeducatie.nl

Op Filmeducatie.nl wordt divers film- en medialesmateriaal aangeboden. Op de site kunnen docenten en filmprofessionals boeken, workshops, schoolvoorstellingen, trainingen en lezingen van landelijke Nederlandse filmeducatiepartijen bestellen. Filmeducatie.nl is een initiatief van het Netwerk Filmeducatie.

filmfonds.nl

Het Nederlands Fonds voor de Film is een cultuurfonds dat de overheid in het leven geroepen heeft om culturele activiteiten te stimuleren. De missie van het fonds is het stimuleren van filmproductie in Nederland, met nadruk op kwaliteit en diversiteit. Het fonds geeft filmmakers financiële steun bij het ontwikkelen, realiseren en distribueren van films. Het is betrokken bij de totstandkoming van filmproducties in alle genres denkbaar. Ook heeft het fonds geld voor bijzondere activiteiten op filmgebied, zoals filmfestivals.

filmkrant.nl

De Filmkrant is het grootste onafhankelijke Nederlandse filmblad voor een breed publiek. Sinds 1981 staat de Filmkrant bekend als betrouwbaar en kritisch maandblad, dat alle films bespreekt die in Nederland uitkomen, waarbij de klemtoon ligt op de 'betere' film. Het actuele bioscoopaanbod en de belangrijkste ontwikkelingen op filmgebied worden besproken in onder meer recensies, interviews, achtergrondartikelen en een aantal vaste rubrieken, zoals Filmnieuws en Filmsterren.

filmonderzoek.nl

De Stichting Filmonderzoek is een onafhankelijk onderzoeksbureau dat marktonderzoek doet naar de Nederlandse en internationale filmsector op uiteenlopende terreinen. De stichting streeft ernaar om concrete informatie te leveren waarop weloverwogen beslissingen gebaseerd kunnen worden. De Stichting is onder meer betrokken bij het onderzoek naar consumentengedrag van bioscoopbezoekers voor de jaarlijkse Bioscoopmonitor van de NVF en NVB.

governancecodecultuur.nl

Goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De cultuursector kenmerkt zich door grote diversiteit, maar voor de gehele sector geldt hetzelfde: het werken met gemengde financiering, risicobeheer, toezicht en verantwoording is zwaarder gaan tellen. Organisaties die zich hiervan bewust zijn hanteren de Governance Code Cultuur: een instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector.

ipo.nl

Het Interprovinciaal Overleg behartigt de gezamenlijke belangen van de provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'. Enerzijds door een informerende en richtinggevende rol te spelen bij de (formele) voorbereiding van provinciaal beleid. Anderzijds door kennisdeling en informatievoorziening aan de provinciale partners en 'stakeholders'. Het IPO beschikt over een uitgebreid netwerk en onderhoudt contact met o.a. het kabinet, het parlement, de ministeries, de Europese Unie en maatschappelijke organisaties op de terreinen waar de provincies actief zijn.

kijkwijzer.nl

Het classificatiesysteem Kijkwijzer waarschuwt ouders en opvoeders tot welke leeftijd een televisieprogramma of film schadelijk kan zijn voor kinderen. Kijkwijzer doet dat ten eerste met het geven van een leeftijdsaanduiding als 'Alle Leeftijden', '6 jaar', enzovoorts. Daarnaast zijn er pictogrammen die de reden van het advies aanduiden: geweld, angst, seks, discriminatie, drugs- en/of alcoholmisbruik en grof taalgebruik.

kunsten92.nl

Belangenvereniging Kunsten '92 wil met een gezamenlijke stem het maatschappelijke en politieke klimaat voor kunst en cultuur in Nederland verbeteren. Ze doet dat door onderzoek en feiten te presenteren en door debatten te organiseren. En door het cultuurbeleid kritisch te volgen en aandacht te vestigen op goede voorbeelden. Kunsten '92 agendeert hiermee belangwekkende onderwerpen en bevordert het contact tussen politiek en sector.

minocw.nl

Het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) geeft invulling aan het cultuur- en mediabeleid van de rijksoverheid. Het ministerie wil dat iedereen goed onderwijs volgt, iedereen cultuur kan beleven en dat leraren, kunstenaars en wetenschappers hun werk kunnen doen. Op de website is veel informatie te vinden over cultuur- en mediaselsels, de rol van OCW en anderen, wet- en regelgeving, cijfers, interessante links, nieuwsbrieven en dossiers.

nfo.nl

Nederlands Filmtheater Overleg is een vereniging die de gezamenlijke belangen van de Nederlandse *non-profit* filmtheaters behartigt. De vereniging bevordert verregaande samenwerking tussen de betrokken filmtheaters waar het gaat om bedrijfsvoering enerzijds en contemporaine programmering en retrospectieve, educatieve en context biedende programma's anderzijds. Ook bevordert de NFO kennisuitwisseling tussen de leden en maakt zich sterk voor de productie van relevante films in eigen land en de import van relevante films uit het buitenland.

nvbfinfocentrum.nl

De Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF) is de brancheorganisatie voor alle bioscopen en filmtheaters in Nederland. Het heeft als doel collectieve belangenbehartiging, promotie, professionalisering en communicatie in brede zin. Alle bioscopen en filmtheaters in Nederland zijn aangesloten. Naast belangenbehartiging, het maken van collectieve afspraken en het afsluiten van contracten met voor vertoners belangrijke partijen, is de NVBF gesprekspartner met overheden, (internationale) organisaties en netwerken op het gebied van de exploitatie van bioscopen en filmtheaters.

vng.nl

Nederlandse gemeenten en gewesten (intergemeentelijke samenwerkingsverbanden) worden bij de vervulling van hun bestuurstaken bijgestaan door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De vereniging behartigt bovendien de belangen die samenhangen met de bestuurs- en beheerstaken. Gevraagd en ongevraagd adviseert, coördineert en stimuleert de vereniging over aangelegenheden die van belang zijn voor de leden. Op de site biedt de VNG nieuws, producten en diensten aan en is per beleidsveld informatie te vinden in de rubrieken Meningsvorming, Standpunt VNG, Beleid, wet- en regelgeving en In de praktijk.

Literatuurlijst

- » Cor Wijn (2013). De culturele stad. VOC Uitgevers, ISBN 978-90-79812-004
- » Vereniging van Nederlandse Gemeenten/Stichting CultuurOndernemen (2014) Cultureel ondernemen, nieuw rendement voor gemeenten en instellingen. ISBN: 9789082125412
- » Astrid Grootson (2013) Samen voor ons eigen (Een evaluatieonderzoek naar de effecten van collectieve marketing in de Amsterdamse filmtheatersector). Masterscriptie Kunstbeleid en –management, Universiteit Utrecht
- » Quico Touw (2011) Adopting the Art house Cinema Identity: a Viable Strategy? Master Thesis, Business Studies (accent Cultural Industries), i.s.m. Cineville
- » Vereniging van Nederlandse Gemeenten – Nederlands Jeugdinstituut Mediawijsheid – Informatie en inspiratie voor gemeentelijk beleid # 66
- » Bioscoopmonitor 2013/2014: de keuzes van een bioscoopbezoeker (stichting Filmonderzoek)
- » Jaarverslagen NVB (bioscoopexploitanten) en NVF (filmdistributeurs) een gezamenlijk jaarverslag uit. 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.
- » Gemeente Amsterdam / Het college van B&W (2015) Contouren Kunstenplan 2017-2020
- » Minister Bussemaker / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (2015). 'Ruimte voor cultuur'- Uitgangspunten cultuurbeleid 2017-2020.

Stappenplan

voor het ontwikkelen van gemeentelijk film(theater)beleid

1 Visie op filmbeleid

Wat betekent een film(theater)beleid:

- » voor de individuele filmmaker
- » voor het aanbod aan kunst en cultuur
- » voor de gemeenschap: sociaal, economisch, maatschappelijk
- » voor het medium film (kwaliteit, toegankelijkheid, etc.).

2 Inventarisatie van het veld

Betrek instellingen, filmclubs en andere betrokkenen bij de inventarisatie.

- » Inventariseer sterke, al aanwezige punten
- » Inventariseer zwaktes en witte plekken
- » Inventariseer kansen
- » Inventariseer bedreigingen.

3 Keuze voor profiel

Het beoogde profiel kenmerkt zich door:

- » kwaliteit staat voorop
- » participatie staat voorop
- » een combinatie van kwaliteit als ook participatie
- » andere mogelijke accenten: gericht op toerisme, erfgoed, cultuurhistorie, maatschappelijke verbindingen, etc.

4 Doelstellingen en resultaten vaststellen

- » Formuleer doelstellingen en meetbare resultaten.

5 Eigen rol(len) als gemeente definiëren

Wil de gemeente optreden als:

- » subsidiënt
- » regisseur
- » opdrachtgever
- » verhuurder van gebouwen/faciliteiten
- » een combinatie van bovenstaande rollen

6 Beleidsinstrumenten kiezen

Formuleer beleid met daarin een beschrijving van de inzet van de mogelijke, wenselijke en noodzakelijke beleidsinstrumenten:

- » eenmalige (investerings)subsidie
- » structurele of meerjarige subsidie
- » stimulans
- » facilitering
- » een combinatie van bovenstaande instrumenten

7 Financiën vaststellen

- » Welke middelen zijn beschikbaar, bijvoorbeeld binnen het kunst- en cultuurbudget van de gemeente?
- » Zijn er alternatieve financieringsbronnen (stedelijke vernieuwing, gemeentepromotie, wijkontwikkeling)?
- » Welke aanvullende middelen kan het filmtheater eventueel zelf verwerven?

8 Organisatie, samenwerking en afstemming

Rol, doel en middelen leiden tot een keuze voor de wijze van organisatie van het beleid. Hoe wordt overleg tijdens de uitvoering geregeld?

9 Monitoren en evalueren

Leg vast wanneer en hoe het beleid geëvalueerd wordt:

- » Zijn de vooraf als wenselijk geformuleerde resultaten gehaald? Zo nee, waardoor niet?
- » Dragen zij daadwerkelijk bij aan het verwezenlijken van de geformuleerde doelstellingen?
- » Zijn de doelstellingen van het beleid nog juist gezien de ontwikkeling van de gemeente en van het film(theater)beleid?

Colofon

Mede mogelijk gemaakt door

EYE filmmuseum, Nederlands Filmfonds en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Tekst Maricke Nieuwdorp

Eindredactie François Stienen

Interviews met

David Deprez (Lumière, Maastricht)

Mieke Damsma (wethouder Cultuur, Onderwijs, Jeugdzorg, Gezondheid en Student & Stad, Maastricht)

Raymond Walravens (filmtheater Rialto, Amsterdam)

Anton van Amersfoort (Filmhuis de Keizer, Deventer)

Jos Haarman (programmamanager Economie, Kunst en Cultuur, Deventer)

Redactiecommissie

Friederike Weisner, Sandra den Hamer, Raymond Walravens, Pepijn Kuijper, Lydia Jongmans, Michiel de Rooij

Ontwerp Slem, Mels Broekman (www.slem.nu)

Fotografie cover

The Dark Horse (© Imagine Filmdistributie)

La Isla Minima (© Cinéart)

Love is Strange (© September Film Distribution)

What we do in the Shadows (© Remain In Light)

Een uitgave van

EYE, Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, Nederlands Filmtheater Overleg

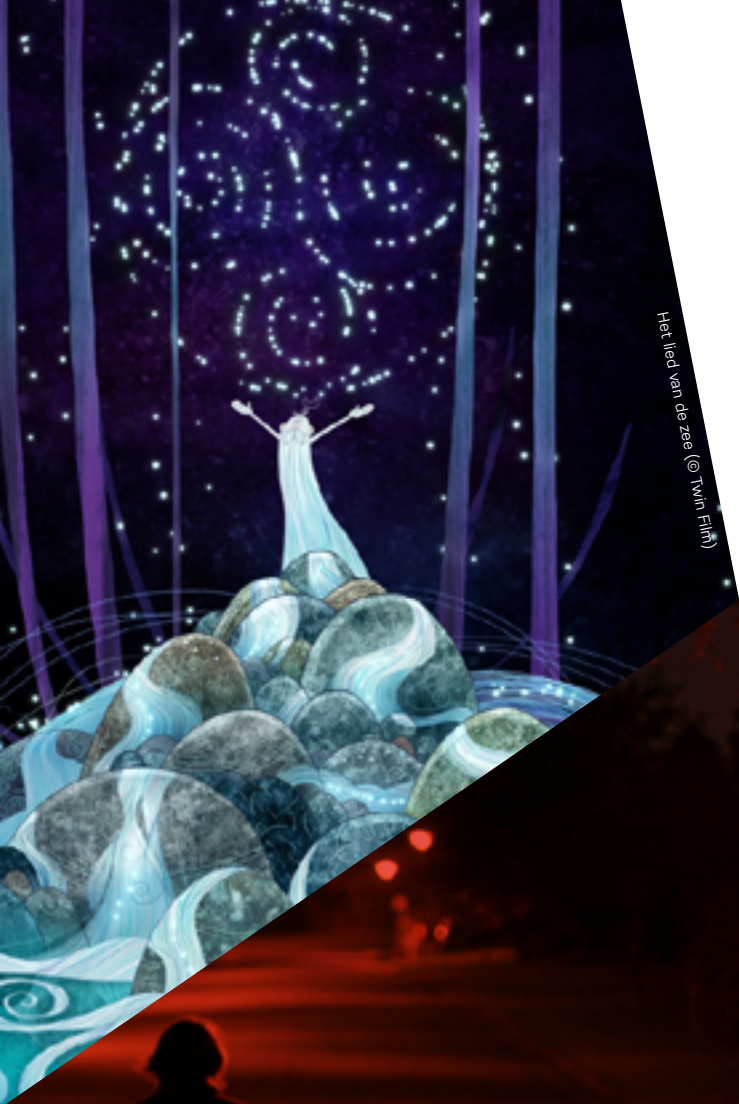
Reactieadres

EYE filmmuseum, IJpromenade 1, 1031 KT Amsterdam;
Postbus 37767, 1030 BJ Amsterdam

©EYE filmmuseum, NVBF, NFO

ISBN/EAN 978-90-71338-18-2

Het lied van de zee (© Twin Film)

CuVERT

LIMETTA
ESPRESSO

CAFFÈ
CORONA

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

CAFFÈ
ESPRESSO

Tu dors Nicole (@ Imagine Film distribute)

Leviathan (© Lumière)

Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten

HET NEDERLANDS FILMTHEATER OVERLEG

© 2015

Een uitgave van EYE, NVBF en het
Nederlands Filmtheater Overleg